

TMMOB
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
İstanbul Şubesi Aylık Bülteni
Şubat 1998 Sayı 11

EMO İstanbul Şubesi Adına Sahibi
Hüseyin YEŞİL

Yazışları Müdürü
Cemil KOCATEPE

Yayın Kurulu
Aydoğan ÖZDEMİR,
Dağıstan BEKİROĞLU,
Engin ULUBAŞ, Hasan ECE,
Hüseyin YEŞİL,
İlhami TÜRKDOĞAN,
Kubilay BECERİK, Levent AYDENİZ,
Necdet OĞUZ, Noyan DURNA,
Serdar PAKER, Sıdika ÖDEL,
Şahin ÖZGÜL, Tahir ÇİÇEKÇİ,
Tanay Sıdkı UYAR, Yurdakul ÖZCAN

Reklam Sorumlusu
H. Birsen DEĞİRMENDERESİ

Grafik
Yapım

Baskı
YAPIM MATBAACILIK
275 24 34 - 288 07 43

EMO İstanbul Şubesi
Cumhuriyet Cad. No: 283-2
Etiler Mah. 80230 Harbiye, İSTANBUL
Tel: (0212) 224 11 50 (pbx)
Faks: (0212) 232 24 13
E-posta: emobst@emostl.org.tr

TEMSİLCİLİKLER

	Telefon	Faks
Avcılar	(212) 695 62 32	
Bakırköy	(212) 561 21 01	(212) 583 03 38
Bartın	(378) 227 61 31	(378) 227 24 20
Bolu	(374) 212 54 47	
Çorlu	(282) 651 95 63	(282) 653 16 66
Edirne	(284) 213 08 40	(284) 212 45 92
Gazi O.P.	(212) 501 37 26	
Gebze	(262) 646 29 43	(262) 641 77 06
Gölcük	(262) 414 45 14	(262) 414 45 14
Kadıköy	(216) 336 74 86	(216) 336 74 86
Karabük	(372) 424 77 64	(372) 418 52 28
Kdz. Ereğli	(372) 323 53 47	(372) 323 56 00
Kartal	(216) 374 54 93	(216) 374 54 93
Keşan	(284) 714 09 93	
Kırklareli	(288) 214 94 53	(288) 227 68 02
Kocaeli	(262) 325 41 22	(262) 325 41 22
Lüleburgaz	(288) 417 27 55	(288) 412 16 02
Sakarya	(264) 272 49 19	(264) 272 49 19
Tekirdağ	(282) 262 50 97	(282) 262 50 97
Uzunköprü	(284) 513 23 50	
Zonguldak	(372) 525 40 00	(372) 251 19 00

<i>Başyazı</i> <i>Yönetim Kurulu Başkanı</i>	2
<i>Seçime Giderken</i> <i>Necdet OĞUZ</i>	3
<i>Kamu Girişimciliği Sempozyumu Açılış Konuşması</i> <i>Hüseyin YEŞİL</i>	5
<i>Kamu Girişimciliği Sempozyumu Süreci</i> <i>Hakkında</i>	6
<i>Kamu Girişimciliği Sempozyumu Oturumları</i> <i>Bildiri Özetleri</i>	7
<i>Yeni Kamu Kitabı Tanıtımı</i>	14
<i>Poster Bildiriler</i>	14
<i>Mühendislik Haftası</i>	19
<i>Sıra Türkiye Demokrasi Kurultayında..</i> <i>Tahir ÇİÇEKÇİ</i>	20
<i>Birlik Haberlerinden Seçmeler</i>	21
<i>7. Enerji Kongresi Notları</i> <i>Sebat ERDOĞAN</i>	23
<i>Enerji Sektöründeki Son Gelişmeler</i> <i>Hüseyin YEŞİL</i>	25
<i>Enerji ve Çevresel Etütler Uluslararası</i> <i>Araştırma ve Kongre Merkezi</i>	27
<i>Nükleer Enerjide Son Durum</i>	29
<i>İnsan Etkinliklerinin Doğa ile İlişki ve</i> <i>Etkileşimleri</i>	30
<i>Matematik ve Sonsuz</i>	31
<i>Hasan Ali Yücel'in Eğitim ve Bilim Tarihimizdeki Yeri</i> <i>Osman BAHADIR</i>	32
REKLAM TARİFESİ	
ARKA KAPAK (Renkli) 162.000.000.- TL	ÖN İÇ KAPAK (Renkli) 126.000.000.- TL
ARKA İÇ KAPAK (Renkli) 126.000.000.- TL	İÇ TAM SAYFA (Renkli) 90.000.000.- TL
İÇ TAM SAYFA (SB) 72.000.000.- TL	İÇ 1/2 SAYFA (Renkli) 63.000.000.- TL
İÇ 1/2 SAYFA (SB) 45.000.000.- TL	

Sayın Üyemiz,

Türkiye gündemini çetelerin devlet içinde örgütlenmiş suç örgütlerinin belirlediği devletin kendisinin de ilirat ettiği bir dönemi yaşamaktayız. Ülkemiz yaklaşık 28 yıldır 24 Ocak 1980 kararlarıyla başlayan ve 12 Eylül askeri darbesi ile devam eden bozuk gelir dağılımı ile yüksek enflasyonu ve insan hakları ihlalleri ile birlikte yaşamak durumunda bırakılmıştır. Üniversiteler bir yandan 12 Eylül darbesinin ürünü olan YÖK cenderesi ile idari ve bilimsel özerklikten uzaklaştırılırken, öğrencilerin demokratik üniversite mücadelesi gerici ve faşist saldırılarla başka bir noktaya tımandırılmaktadır.

28 Şubat 1997 MGK kararları ile başlayan süreç, bütün ağırlığı ile kendini hissettirerek devam etmektedir. 1980'lerde sola karşı yanlarına aldıkları ve devletin her türlü olanakları ile besledikleri şeriatçı güçlere karşı kamuoyu "şeriat mı darbe mi" ikileminde bırakılmıştır.

Ülkede bu karanlık sisler politikası yürütülürken bir yandan da sahip olduğumuz ulusal değerler yağmaya açılmıştır. Bu yağmanın ismi ise globalleşme ve özelleştirme.

Özelleştirme adı altında elektrik enerjisi üreten kaynaklarımızdan linyitle çalışan Termik Santrallerimiz ve dağıtım şebekelerimiz bir bir elden çıkarılmaktadır. Bugüne kadar 12 adet Termik Santral ve 25 adet dağıtım şebekesinin satışı hızla tamamlanmaktadır.

Hidrolik santraller ise Yİ (Yap-İşlet) ve YİD (Yap-İşlet-Devret) modelleri ile yerli ve yabancı tekelere bırakılmaktadır. Yine Doğalgazla çalışan Termik santraller de Yİ (Yap-İşlet) modeli ile sözkonusu tekelere bırakılmaktadır. Bu konuda EMO'nun Danıştay 10. Dairede aldığı yürütmeyi durdurma kararı ise uygulanmamaktadır.

12 Termik santralin bu günkü değerlerle kuruluş maliyeti 7.5 milyar dolardır. Bu santrallerin iyileştirilmesi için devam eden yatırım tutarı ise 2 milyar dolardır. Yaklaşık 9.5 milyar dolar değerindeki bu santrallerin yıllık kârı 708 milyon dolar, 20 yıllık kârı ise yaklaşık 15 milyar dolardır. Bu gerçekler ortada iken söz konusu 12 Termik santral 20 yıllığına 1,6 milyar dolara yerli ve yabancı tekelere satılmıştır.

25 dağıtım şebekesi için de benzer bir tablo sözkonusudur. Yani iki yıllık karları karşısında elden çıkarılmaktadır.

Geride bırakmakta olduğumuz çalışma dönemimizde yukarıda belirttiğimiz uygulamalara karşı yoğun bir mücadele sürdürmeye çalıştık.

Ülkemizin demokratikleşmesi konusunda başta TMMOB ve genel merkezimiz olmak üzere TMMOB'ye bağlı birimler ile diğer meslek örgütleri, sendika ve partilerle ortak mücadele platformları oluşturarak çalışmalarımızı sürdürdük. TMMOB demokrasi kurultayı bu çalışmaların birinin ürünüdür.

Özelleştirme konusunda ise Enerji-Maden platformu ve daha sonra da özelleştirme karşıtı platform içinde yer alarak miting, panel ve benzeri çalışmalar sürdürdük.

Ayrıca TMMOB adına düzenlediğimiz "Dünyada ve Türkiyede Kamu Girişimciliğinin Dünü, Bugünü Yarın" konulu uluslararası sempozyumu ise başarılı bir şekilde tamamladık.

Görsel ve yazılı basın enerjisi konusunu haber yapma isteklerini iyi değerlendirerek kamuoyuna, ülkemizin elektrik enerjisi üretimi, iletimi ve dağıtımının sorunları konusundaki EMO'nun görüşlerini geniş şekilde ve detaylı olarak defalarca sunmayı başarabildik.

Bu çalışmalarımızla kamuoyuna sunulan "Ya Karanlık Ya Nükleer Santral" veya "Ya Karanlık Ya Özelleştirme" ikilemi propagandasını kırmaya çalıştık.

Ülkemizin Elektrik enerjisi üretim kapasitesi açısından bir sıkıntısı bulunmamaktadır.

Bu günkü kurulu gücümüz 22000 MW, paunt gücümüz ise 14000-15000 MW civarındadır. Kapasite kullanma oranımız çok düşüktür. Bugünkü üretim potansiyelimiz ise 86000 MW'dır.

2010 yılında kurulu gücümüz 50-60 bin MW civarında olacağı düşünüldüğünde kapasitemizin %63'ünü kullanıyor olacağız. Dolayısı ile 2010 yılında kaynaklarımızükenecektir savı doğru değildir. Bu söylem Nükleer lobisinin ürettiği bir propagandadır. Kaldı ki 2010 yılına kadar kurulacak olan 2 adet 1000 MW'lık Nükleer Santralin o günkü kurulu güç içindeki payı %4 bile değildir. Dolayısı ile bu kadarlık bir güç artışı ülke elektrik enerjisi sorununa çözüm diye gösterilen Nükleer Santrallerin gerekliliğini kendiliğinden ortadan kaldırmaktadır. Bunun yerine şebeke kayıplarının %15'lere çekilmesi ile geri kazanılacak elektrik enerjisi nedeniyle 2 adet 1000 MW'lık nükleer santralin yapımına gerek kalmayacaktır.

İstanbul başta olmak üzere özellikle büyük kentlerde elektrik kesintileri sık sık meydana gelmektedir. Bunun tek nedeni 1990 yılından bu yana uygulanan özelleştirme politikalarının sonucudur. 1990 yılından bu yana bu politikaya güvenilerek üretime ve dağıtımaya yatırım yapılmamıştır.

Bu nedenle dağıtım şebekesindeki kayıplar %30'lara varmaktadır. Yeni abonelere mevcut şebekelerden enerji veriliğinden, şebeke bu yükü kaldıramamakta dolayısı ile arıza ve kesintiler olmaktadır.

YİD modeli ile 1990'dan bu yana 8 yılda yaklaşık 200 MW kurulu güçte santral yapılmıştır. Çünkü özel sektör bu modeli beğenmemiştir. YİD Modeli (yap, işlet, devret) yerine, Yİ (yap, işlet) modelini istemişlerdir. Bu da iktidarlarca kendilerine sağlanmıştır.

Sektörümüzün diğer bir sorunu da "TELEKOM"dur. Kurumun özelleştirilmesine yönelik uygulamalar yapılırken kurumdaki yolsuzluklar ayyuka çıkmaktadır.

Halkın malı olan sınırlı sayıda havadan haberleşme frekansları RTÜK'ün yaptığı ihalelerle medya tekelilerine bırakılmaktadır. Bu konuda yerel kuruluşların, demokratik kitle örgütlerinin ve yerel yönetimlerin yararlanabileceği bir düzenleme ile çalışmalarımız devam etmektedir.

TEDAŞ ve bağlı şirketler ile TEAŞ'ta yetenekli ve tecrübeli meslektaşlarımız siyasi veya başka nedenlerle görevlerinden alınarak yerlerine işbaşındaki siyasi iktidarlara yakın veya onların mutemedi konumundaki tecrübesiz kişilere bırakılmıştır. Bu kıyım öyle bir noktaya varmıştır ki artık kıyılacak demokrat-ilerici yurtsever mühendis bulunamayınca kıyımı yapanlar birbirlerini kıymaya başlamışlardır. Bunun somut örneklerini BEDAŞ'taki sürgün ve görevden almalarda bulmak mümkündür. Bu uygulamalara her zaman karşı çıktık ve çıkmaya devam edeceğiz.

İşte böyle bir ortamda 31. Dönem genel kurulumuzu yapmaktayız. Dile getirdiğimiz genel ülke sorunları ile sektörlerimizde ilişkin sorunların yaratıcılarının odamızdaki savunucuları "meslekte birlik" adı altında bir araya gelecek odamızı iktidarların payandası yapmak istemektedirler. 1994'te yanlışlıkla kısa bir süre yönetime geldikleri EMO İstanbul Şubesini özelleştirmeden yana panel düzenleyen, iktidarların uzmanlık alanındaki savunuculuğunu üstlenen bir konuma getirdiler. Demokrat Elektrik Mühendisleri, TMMOB tarihinde ilk defa bir olağanüstü genel kurul toplayabilen üyeler ünvanını alarak 1995 Mayıs'ından bu yana EMO'yu yeniden kendi alanında ses getiren demokratik mesleki bir kitle örgütü haline getirdiler. 1996 Şubat'ındaki genel kurulda ise daha da güçlenerek yönetimi devam ettiren biz Demokrat Elektrik Mühendisleri çalışma dönemimiz boyunca yaptığımız çalışmalarla (özellikle enerji ve özelleştirme konusunda) kamuoyunda olumlu tepkiler alarak yolumuza devam etmekteyiz.

Geçtiğimiz dönem boyunca kendi meslek alanımızda siyasi iktidarların ülkenin karanlıkta kalacağı söylemlerini yine kendilerine yalanlatarak halkımızı kandırılmasını engellemiştir.

Bundan böyle de bizler EMO'nun uzmanlık alanlarına göre konularla iktidarlar üzerinde kamuoyu baskısını kullanmasını artırarak sürdürmeye kararlıyız.

Bu genel kurulda da bütün meslektaşlarımızın çalışmalarına ve seçimlere katılarak güç birliği yapmaları ve ülkemizi çağdışı ve karanlık süreçlere götürmek isteyenlere kendi alanlarında ders vermeleri gerekmektedir.

Hüseyin YEŞİL
EMO İstanbul Şubesi
Yönetim Kurulu Başkanı

Seçime Giderken

Necdet Oğuz

UZUN BİR DÜŞÜN YORUMU

Yıl 1976... Bütün diğer meslek odalarında, dernek, sendika ve partilerde olduğu gibi EMO'da ve onun İstanbul şubesinde de oldukça canlı bir tartışma ortamı, siyasi düşünceler arasında heyecanlı, hareketli bir yarışma yaşanıyor. Mesleğimizin ve meslektaşlarımızın sorunları üzerine üretilen çözüm önermeleri bütün fikirlere açık bir ortamda tartışılıyor. Ülkenin ve dünyanın sorunları da... Çünkü meslektaşlarımız kendi özlük sorunlarının, mesleğinin sorunlarından, onunda ülke sorunlarından bağımsız ele alınarak çözülemeyeceğini, dahası ülkemiz sorunlarının dünya sorunlarından yutlanamayacağını biliyor. "Bırakın siyaseti siyasetçiler yapsın" diyenlerin aslında bu sözlerle siyasetin dikalmasını yapıyor olmaları bir yana bırakalım, demokrasi kavramının kendisinin de bütün kesimlerin yönetime katılmaları anlamını taşıdığını pekala biliyor olmalıydılar. Kurum ve kurullarıyla işleyen bir demokraside yönetime katılmak, ama siyaset dışı kalmanın olanağı olmadığına göre bu sözlerin sahipleri aslında bütün zamanlarda şunu söylemek istediler. "siyaseti egemenler yapsın." Böyle sömürü düzeni hangi kılığa bürünürse bürünsün sömürü postasından pay alanların çıkarları korunmuş olsun. Yani sağın bu değişmez yargısı 70'li yıllar için de geçerliydi. O günde öyle düşünüyor ve odalar siyaset yapıyor diyorlardı. Evet, haklıydılar. Odalar siyaset de yapıyordu, mesleki çalışma da. Ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiği konusunda düşünceleri vardı. Ülkelerinin gelişmesini, ilerlemesini istiyorlardı. Bu yoksul ülkenin kıt olanakları kendilerine sunulmuş, okumuşlardı. Aydın olmanın bilinciyle bu diyeti ödemek istiyorlar, onun için siyaset de yapıyorlardı. Siyaseti ihale kapmak, yolsuzluk, kişisel ikbal için yapanların "siyaseti siyasetçiler yapsın" sözlerine kargalar bile gülmüyordu artık. O yıllarda şubemizde eleştiriler, öneriler ve farklı görüşler bütün tarafların içinde yer aldığı bir tartışma ortamında değerlendiriliyor, kimi zaman sesler

yükseliyor, kimi zaman tansiyon düşüyor, ama her zaman siyasi düşüncelerin ötesinde örgüte sahip çıkma ortak düşüncesi öne çıkıyor. Akla takılan, güncel ya da klasik olan, özgül sorunlara da ya genel çıkarlara ilişkin olan, politik ya da ekonomik, sendikal ya da mesleki bütün sorunlar sansür tanımaksızın tartışılıyor. Hiçbir toplantı gece yarısından önce bitmiyordu. Meslektaşlarımız ve başka yerlerde bütün öbür insanlar bilmek, öğrenmek ve bildiklerini öğretmek istiyordu. Her şey eğer istiyorsak, istediğimiz şeylerin mücadelesini veriyorsak gerçekleştirebilir diye düşünülüyordu. O yıllarda da sağ, odalar kendileri tarafından ele geçirilirse ihalelerin paylaşımında kullanılmak üzere planlar üretiyordu.

Dışarıda ise dev bir ölüm makinası gencecik insanları biçme doğruya hedefine varmaya çabalıyor. Gün geçmiyor ki on kişi on beş kişi öldürülmesin "Kontgerilla" adından söz ediliyor. İnsan eti yiyen, yedikçe daha çok acıkan açtıktıkça acamasızlaşan, saldırganlaştıkça cinayetleri çoğalan bu acımasız varlık, karanlık izbe köşelere gizlenip avını bekliyor. Solun yükselişi cinayetlerle durdurulmaya çalışılıyor. Her yerde bombalar patlıyor, insanları korkutmak, yıldırım ve susturmak için insan gövdesi üzerine oturtulmuş ölüm makinaları her yerde pusuya yatıyor. İşte, tam o günlerden birinde odaya telefonlarla tehditler ve ihbarlar yağıyor. "Ya kan kusturacağız, ya tam susturacağız". "Odayı havaya uçuracağız" deniyor. Meslek örgütümüzü ve meslektaşlarımızı korumak gerek. Biz, iki genç göreve alıyor, karşı kaldırıma geçip, odaya bomba atmaya kalkacaklara müdahale etmeye hazırlanıyoruz (!...) Biz, farklı iki siyasi yapıya ait insanlarız. Az önce heyecanla tartışan, birbirine veryansın eden iki kişi karşı kaldırıma geçip saatlerce saldırganlara karşı odayı koruma görevini yerine getirmek üzere bekleyip duruyoruz. Bu görevi ne ile mi yapacağız? Yanımızda tırmak makası bile yok. Ama en azından

karşı kaldırımda durup katillere el kol sallayacak iki kişi bulunmalı. Yani, içimizde bir uhde kalmamalı. İhbar asılsız çıkıyor ve biz iki arkadaş odaya dönüp tartışmamıza bıraktığımız yerden devam ediyoruz; konu: "teknik elemanların sendikal mücadelesi..."

Yıl 80... Eylül'ün 12'si. İzleyen günler oda demokrasi düşmanlarınınca mühürleniyor. Didik didik edilen dolap ve dosyalarda suç unsuru bulunamıyor. Oda ancak aylar geçtikten sonra açılabilir. İnsanların bir bölümü düşünce suçlusu olarak aranıyor, bir bölümü çekinip odanın yolunu unutuyor, bir bölümü böylesi bir dönemde burada fazla birşey yapılamayacağı inancıyla uzaklaşıyor ve şube genel kurulu ısmarlama bulunan bir yedinci asil adayla birlikte oluşturulabiliyor. İşte bu, odanın kapatıldığı günlerde 12 Eylül'ün tozu dumanı içinde gelirleri budanıp işlevsizleştirilmiş örgüte yine o hep siyaset yapıyor denen solcuların sahip çıktığı gerçeğini hepimiz biliyoruz. "En kötü günlerinde örgütüne sahip çıkmayan adını Meslekte Birlik Çağrı grupları olarak lanse edilen sağ acaba daha sonra kendilerine "vahiy" indiği için mi odaları ele geçirme kaygısına düştü" düşüncesine kendini kaptırmadan edemiyor insan.

O yıl, yönetim kurulu toplantılarına 8.inci üye (?) olarak devletin resmi polisi katılmaktadır. Bu kişi suya sabuna dokunmadan toplantılar boyunca oturup ciklet çiğnemekte, bazen de balon yaptığı cikletini gürlütle patlatmakta, hatta tartışılan kimi konularda fikir bile beyan etmektedir. Bir süre sonra toplantıda sıkılık öbür tarafa geçerek gazeteleri okumaya başladı. Daha sonra ise tutması gereken raporu bizim hazırlamamızı kendisinin onu evinde temize çekebileceğini belirtmişti. Bir keresinde bu görev bana düştü ve ona teknik bir konu hakkında ipe sapa gelmez şeylerle doldurduğum raporu sunduğumu hatırlıyorum. Teşekkür ederek aldı, okuyunca da bilge bir ifadeyle başını sallayarak

konunun özünü kavradığı mesajını geçti. Ben de ona başımı sallayarak "anlamıştım zaten" mesajıyla yanıt verdim. Sallana sallana gitti ve bir süre sonra toplantılara katılmamaya başladı.

İlerleyen yıllarda oda eski canlılığına kavuşmasa da meslektaşlarımız giderek odalarına dönmeye başladı. Tek kötü yanı insanlarda geliyordu. Bizse hep oradaydık. Emaneti sahibine yani daha gençlere bırakmak için uzun yıllar beklemek zorunda kaldık.

Yıl 1993... Sağın, özellikle şeriatçı sağın yükselme dönemi. Türkiye'nin her yerinde politikacılar, yerel yöneticiler, özel sektörün bir çok kuruluşu odaları gerici kadroların ele geçirmesi için yoğun bir uğraş vermekteler. Her boydan, her soydan sağın işbirliği sağlanıyor. Ve bütün bu deneyimleri yaşamaş ama yine de 3'e bölünmüş olan sol 1994 başında yenilgiye uğratılarak EMO İstanbul Şubesi 24 yıl sonra Meslekte Birlik yönetimine kaptırılıyor. Bunun kendi kendimize atmış olduğumuz bir tokat olduğu düşüncesiyle birkaç gün içinde olağanüstü genel kurul kararı almamız, solun ortak yanışının aynı solun ortak çabasıyla düzeltilmesi gerektiği anlamını taşıyordu.

Böyle de oldu. Özverili bir çalışma sonucu üye tam sayısının %20'den fazlasının imzası alınarak olağanüstü genel kurul istemi seçim kurulunca da olumlu bulunmuş ve seçim kararı alındı. Meslekte Birlik yanlıları yoğun bir propagandayla bu

işlemin antidemokratik olduğu, antidemokratik oluşuyla da etik anlamda yanlışlığını vurguluyorlardı. Oysa bu hak kurumun yasallıkları içinde kendine yer bulmuştu. O güne değin kimse böyle bir hakkin antidemokratik olduğu bu nedenle de bu maddenin iptali gerektiği hususunda bir önerge vermemişti. Kaldı ki o olağanüstü genel kurulu izleyen yıllarda da böyle bir önerge verilmedi.

Tabi toplanan imzalarda sahtecilik yapıldığı, ölümlerin imzalarının lislelerde yer aldığı söylentilerine öldüğü iddia edilen kişiler bizzat yanıt veriyordu. "Ölmedim, o halde imzamda yaşıyor sayılır" Kaldı ki yargıya intikal eden konuda kendi imzaları olmadığı söylenen meslektaşlarımız tek tek imzaların kendilerine ilişkin olduğunu söylemiş ve mahkeme beraatle sona ermiş bulunmaktadır. bu iddialara karşın olağanüstü genel kurulda Demokrat mühendislerce kazanılmış ve dönemin kalan 8 aylık kısmı onlar tarafından yürütülmüştür. İzleyen seçimlerde sağ, yine bütün gücüyle seçimlere asılarak odayı bir kez daha ele geçirmek gayreti içinde oldu. Dönemin ve dönemimizin Büyükşehir Belediye Başkanı "odaları ele geçirin" ve "kelaynakları bir daha geri dönmek üzere silin" direktifini verdi. Ama onların kelaynaklar adını taktığı sol, neslini tükenmediği ve asla tükenmeyeceği, geleceğin kendi ellerinde şekilleneceği bilinciyle iki liste olarak çıktığı halde gericiler ezici bir çoğunlukla bir kez daha yendi.

Şimdi, 21-22 Şubat tarihlerinde bir kez daha kongre ve seçim heyecanını yaşayacağız. bir kez daha bir çok kamu kurumu ve özel sektör işyerlerinden tutulan otobüslerle seçim sandığına oy taşıyorlar. Ama değişmedi. "Siyaseti siyasetçiler yapsın" diyerek siyaseti kendileri yapacaklar. İktidarların sırt sıvazlayıcılığını yapmanın çirkin siyaset olduğunu bilerek kirli elleriyle kirli sırtları sıvazlayacaklar. Ama olsun, biz yine buradayız ve bekliyoruz. İnşaat ühendisleri Odasında, Harita'da, Makina'da olduğu gibi EMO'da da geçen yıllardan daha büyük farkla nesilleri giderek kuruyan Meslekte Birlik yanlılarını geçeceğiz.

Bu yılı, yıllardan sonra ilk kez EMO Danışma kurulumunda tek liste için ön seçim yapılmış, ön seçimi kazanan arkadaşlarımızın hep birlikte desteklenmesi kararlaştırılmıştır. Daha çok genç üyelerden oluşan yeni yönetim için Demokrat Mühendislerin ortak adayları yapılan toplantılarda geleceğe ilişkin projelerini açıklamışlar ve bunları tartışmaya açarak bir program taslağı haline dönüştürmüşlerdir.

Şimdi örgütümüzün geleceğini belirlemek adına görev zamanıdır. 21 Şubat kongrede buluşmak üzere bütün meslektaşlarımızı eleştiri ve önerileriyle birlikte meslek odalarına sahip çıkmaya düşlerimizi gerçek oluncaya kadar savunmaya çağırıyoruz. Çünkü bu olasıdır. Çünkü bunun olanakları her zamankinden daha geniştir.

Kamu Girişimciliği Sempozyumu Açılış Konuşması

Hüseyin Yeşil

**Değerli Katılımcılar,
Değerli Konuklar,
Sayın Basın Mensupları,**
Hepiniz Hoşgeldiniz!

Sempozyumun sekreterliğini yürüten TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu adına hepinizi saygı ile selamlarım.

Değerli Katılımcılar,
TMMOB olarak biz kamu kavramına çok yönlü yaklaşımın gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Bu sempozyum TMMOB'un son genel kurulunda kabul edilen bir önerge ile gündeme geldi. Hemen ardından Eylül-1996'da hazırlık çalışmalarına başladık.

Bildiğiniz gibi, Dünya'da, özellikle de Türkiye'de uygulanan özelleştirme politikaları çerçevesinde Kamu'ya ait herşey pazara çıkarılmış durumda... Eğitimde, sağlıkta, enerjide, yeraltı kaynaklarımızda, her alanda yapılan ve yapılmak istenen özelleştirme ile devletin ekonomik ve sosyal faaliyeti ortadan kaldırılıyor.

Kamu, her türlü kötülüğün kaynağı olarak gösteriliyor...

Türkiye'nin ve tüm gelişmekte olan ülkelerin geleceğini yağmaya açmanın arka planı olan bu süreç, işte bu sempozyumda çok yönlü olarak tartışılacak ve kamuoyu gündemine sunulacaktır.

Şimdi de sempozyum hazırlıklarına ilişkin genel hatlarıyla bir kaç noktayı belirtmek istiyorum.

Birçok sendika, meslek odası, demokratik kitle örgütü ve akademisyenlerin katıldığı 3 danışma kurulu toplantısı gerçekleştirdik.

Bu çerçevede sempozyumun Yürütme ve Bilim Kurulları oluşturuldu.

Belirlenen takvime göre bildiri önerileri özet olarak 31 Mayıs sonuna kadar Sekreteryaya

gönderildi.
Yurt içinden 80, yurt dışından 15, toplam 95 bildiri önerisi geldi. Bunlardan 43'ü Sempozyum'da sunulmak üzere programa alındı.

12'si yurt içinden 5'i yurt dışından olmak üzere toplam 17 poster bildiri de, ayrıca siz katılımcıların incelemesine sunuldu.

Sempozyumda; önce "**Temel Kavramlar**" açıklığa kavuşturulacak, daha sonra "**Uluslararası Bağlam**"da durum değerlendirilerek, "**Türkiye Örneği**"ne bakılacak...

Ve kuşkusuz bu bakış "ayrıntı" gerektirdiği için "**Sağlık ve Sosyal Güvenlik**", "**Eğitim**" ayrı ayrı birer oturumun konusu olacak...

Daha sonra **sektör sektör inceleme ve irdelememiz sürecek...**

Sadece "tespit" ve "şikayet" ile yetinemeyeceğimiz için sonunda Nasıl Bir Gelecek başlıklı oturum ile geleceğe yönelik tabloyu belirginleştirmeye çalışacağız.

Sayın Katılımcılar...

Böyle bir sempozyumu örgütlerken işimizi kolaylaştıran, en büyük etken TMMOB'un ve bağlı odalarının uzun yıllar sürdürdüğü mücadeleye sonucunda toplumda ve diğer kurumlar üzerinde yarattığı güven olmuştur.

Sempozyumun önemli bir katkısı da, hazırlık sürecinde yer ve görev alan birçok sendika, meslek odası, demokratik kitle örgütü temsilcileri ve değerli bilim insanlarımız arasında oluşan kolektif çalışma duygusudur. Bunu önemli bir kazanç olarak görüyorum.

Bizim yani kamusal hizmetlerin kolektif üretimini ve paylaşımını vazgeçilmez olarak gören insanların, böylesi ortak çalışma alanlarına ihtiyacı var. Başka örgüt ve kurumlarla ortak bir payda üzerinde çalışmanın ve birlikte mücadele kanalları oluşturmanın zamanı çoktan geldi, hatta geçmektedir.

Sendikacılarımızın, meslek odalarımızın, demokratik kitle örgütlerimizin hayatı kavrama ve ona yaratıcı müdahale araçları geliştirme konusunda yapması gereken daha çok şey var.

Herşeyden önce akıp giden zamana ve bütün bir hayatı kuşatan liberal kısıp karşı, caydırıcı bir karşı duruşu örgütlemek zorundayız.

Sayın Katılımcılar...

Yaklaşık 1.5 yıldır süren çalışmalarımızın 3 gün boyunca değerlendirmesini birlikte yapma olanağı bulacağız.

Güzellikler, sempozyum çalışmalarının her aşamasında katkı sağlayanların, eksiklikler ise bizimdir...

Bize bu sempozyumu hazırlama sorumluluğunu veren TMMOB ve EMO Genel merkezine teşekkür ederim.

EMO İstanbul Şube Yönetim Kurulu adına sempozyum hazırlık çalışmaları sırasında katkılarını esirgemeyen danışma kurulu, bilim kurulu, yürütme kurulu üyelerine teşekkür ederim.

Başta Kamu Girişimciliği Sempozyumuna yurt içinden ve yurt dışından bildirileri ile katılan değerli konuklarımıza ve destek veren kuruluşlara da teşekkür ederim.

Sempozyumun kamuoyuna duyurulmasında katkılarını esirgemeyen basın mensuplarına teşekkür ederim.

Ve de bu işin mutfağında çalışan başta sempozyum sekreteri Sn. Ahmet Akkücüük ve EMO İstanbul Şubesi çalışanlarına da teşekkür ederim.

Bu çalışmamızın iyi bir başlangıç noktası olması dileği ile hepinize saygılar sunarım...

Hüseyin YEŞİL
TMMOB-EMO

İstanbul Şube Başkanı

Kamu Girişimciliği Sempozyumu Süreci Hakkında

Sempozyum örgütlenme çalışmalarına Eylül 96'da başlanmıştır. 5 Ekim 1996'da ilk danışma kurulu toplanmış, izleyen süreçte yürütme kurulu ve bilim kuralları oluşturularak görev bölümleri yapılmıştır. 1997 Mart ayına kadar organlar ve görevliler birçok kez toplanarak sempozyumun akademik, sosyal ve örgütsel çerçevesini çizmişlerdir.

Mart'ın ikinci yarısı ve Nisan başında bildiri isteme mektupları yurtiçi ve yurtdışı katılımcı adaylarına gönderildi. Yaklaşık 2.500 adet Türkçe ve 600 adet İngilizce broşür dağıtıldı.

Sempozyum afişi hazırlandı. Yurt içine dağıtıldı. Konferans, panel, kongre, sempozyum vs. etkinliklerinin bulunduğu mekanlar takip edilerek afişlendi.

11 Nisan'da, 45 kişinin katılımı ile danışma kurulu toplantısı yapıldı.

16 Nisan'da, kısmi kurullar toplantısı yapıldı.

9 Mayıs ve 27 Mayıs'ta toplantılar yapılarak, gelen bildiri özetlerinin incelenmesi tamamlandı ve sempozyuma kabul edilen bildiriler belirlendi.

5 Eylül'de son danışma kurulu toplantısı yapıldı. Sempozyum 6-7-8 Ekim 1997 tarihlerinde planlandığı gibi gerçekleştirildi.

Bu sempozyum TMMOB'nin son genel kurulunda kabul edilen bir önerge ile gündeme geldi. Hemen ardından Eylül 1996'da hazırlık çalışmalarına başladık.

Bildiğiniz gibi, Dünya'da, özellikle de Türkiye'de uygulanan özelleştirme politikaları çerçevesinde Kamu'ya ait herşey pazara çıkarılmış durumda.

Eğitimde, sağlıkta, enerjide, yeraltı kaynaklarımızda, her alanda yapılan ve yapılmak istenen özelleştirme ile devletin ekonomik ve sosyal faaliyeti ortadan kaldırılıyor. Kamu, her türlü kötülüğün kaynağı olarak gösteriliyor.

Türkiye'nin ve tüm gelişmekte olan ülkelerin geleceğini yağmaya açmanın arka planı olan bu süreç, işte bu

sempozyumda çok yönlü olarak tartışıldı ve kamuoyunun gündemine sunuldu.

Belirlenen takvime göre bildiri önerileri özet olarak 31 Mayıs sonuna kadar Sekreteryaya gönderildi.

Yurt içinde 80, yurt dışında 15, toplam 95 bildiri önerisi geldi. Bunlardan 43'ü Sempozyum'da sunulmak üzere programa alındı.

12's yurt içinden 5'i yurt dışından olmak üzere toplam 17 poster bildiride ayrıca katılımcıların incelenmesine sunuldu.

Sempozyumda; önce "Temel Kavramlar" tartışıldı. Daha sonra "Uluslararası Bağlam"da durum değerlendirilerek, "Türkiye Örneği"ne bakıldı.

Ve kuşkusuz bu bakış "ayrıntı" gerektirdiği için "Sağlık ve Sosyal Güvenlik", "Eğitim" ayrı birer oturum konusu oldu. Daha sonra sektör sektör inceleme ve irdeleme yapıldı.

Sadece "tespit" ve "şikayet" ile yetinemeyeceğimiz için sonunda "Nasıl Bir Gelecek" başlıklı oturum ile geleceğe yönelik önermeleri içeren bildiriler sunuldu ve tartışıldı.

Böyle bir sempozyumu örgütlerken işimizi kolaylaştıran, en büyük etken TMMOB'nin ve bağlı odaların uzun yıllardır sürdürdüğü mücadele sonucunda toplumda ve diğer kurumlar üzerinde yarattığı güven olmuştur.

Sempozyumun önemli bir katkısı da, hazırlık sürecinde yer ve görev alan birçok sendika, meslek odası, demokratik kitle örgütü temsilcileri ve değerli bilim insanlarımız arasında oluşan kolektif çalışma duygusudur. Bunu önemli bir kazanç olarak görüyoruz.

Bizim, yani kamusal hizmetlerin kolektif üretimini ve paylaşımını vazgeçilmez olarak gören insanların, böylesi ortak çalışma alanlarına

ihtiyacımız var. Başka örgüt ve kurumlarla ortak bir payda üzerinde çalışmanın ve birlikte mücadele kanalları oluşturmanın zamanı çoktan geldi, hatta geçmektedir.

Sendikalarımızın, meslek odalarımızın, demokratik kitle örgütlerimizin hayati kavrama ve ona yaratıcı müdahale araçları yaratma konusunda yapması gereken daha çok şey var.

Herşeyden önce akıp giden zamana ve bütün bir hayatı kuşatan liberal kısıp karşı, caydırıcı bir karşı duruşu örgütlemek zorundayız.

Yaklaşık 1.5 yıldır süren çalışmalarımızın 3 gün boyunca değerlendirilmesini birlikte yapma olanağı bulduk. Özellikle, sempozyumu hazırlama sorumluluğunu veren TMMOB ve EMO Genel merkezine teşekkür ederiz.

Sempozyum hazırlıklarına başladığımızda İzmir koordinasyonda 63.000 \$'lık bir bütçe taslağı önerisinde bulunmuştuk.

5 Mayıs 1997'de bu bütçe revize edilerek 49.000 \$ olarak MYK'ya sunuldu. Sempozyum bittiğinde ise fiilen gerçekleşen bütçe 38.000 \$ olmuştur.

Bastırılan kitaptan 50 milyon TL tutarında satış yapıldı. Ayrıca 100 adet kitap Petrol-İş Sendikası tarafından katılım desteği olarak 200.000.000.- TL karşılığında satın alınmıştır.

Sempozyum sırasındaki sosyal faaliyetlerden 8 Ekim 1997 tarihli kapanış kokteyli İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi tarafından verilmiştir. Beşiktaş Belediye Başkanı Sayın Ayfer Atay, 6 Ekim 1997 tarihinde verilen yemekte 30 kişinin masrafını üstlenmiştir.

Sempozyum bildirileri kitabı tartışmalar ve poster bildirileri de eklenerek 1000 sayfa ve 2 cilt olarak yeniden basılmaktadır. Kitabın EMO İstanbul Şube Genel Kuruluna yetiştirilmesi için çaba harcanmaktadır.

1. OTURUM DEVLETİ DOĞRU ALGILAMAK

Prof. Dr. Cem EROĞUL

Bu bildiri de yazar devletin "dar" tanımından yola çıkarak, devlet aygıtının bilinen görüntüsünün ötesinde elinde tuttuğu "toplumun tümüne söz geçirme yetki ve olanağı" ile ayrıcalıklı bir konumu olduğunu ve "iktidar" anlamına geldiğine işaret ederek, devletin temelinde şiddet ve ideoloji sarmalının yattığı bunlar aracılığıyla devletin sopa ve afyon etkisini kullanarak yığınları "iteatkar" kıldığı belirtilmektedir. Yazar, devletin ezeli ve ebedi olmadığını ve insanlık tarihinin belirgin bir aşamasında ve toplumsal evrim sürecinde ortaya çıkan bir aygıt olduğunu ortaya koyarken, devletin özüne ilişkin iki saptamada bulunmaktadır: Birinci saptama, devletin bir sömürü aracı olmasıdır. Egemen sınıfların payandası olmasıdır. İkinci saptama ise, devletin toplum çapında görülmesi gereken bir takım hizmetleri gören bir aygıt olmasıdır. Bu bakımdan herkese hizmet etmesidir.

Yazara göre, devlet konusunda onun bu çelişkili ikili yapısını gözardı etmekten kaynaklanan yanılgılar ve yanlış anlamalar ne yazık ki oldukça yaygındır... "Ancak büründüğü somut biçimler ne olursa olsun, her devlet hem egemen sınıflara, hem toplumun tümüne, hem de kendi aygıtına hizmet eder. Bu işlevlerden herhangi birini bütünüyle bırakan devlet varlığını sürdürmez."

"Toplum yaşamının temeldeki belirleyicisi sınıf savaşı mıdır"... Dolayısıyla devletin "varlığını sürdürmesi" yanında somut biçimi, yapıları ve işlevleri hep süredigiden sınıf savaşımına bağlıdır.

"Tıpkı üretim alanında olduğu gibi, siyasal ve düşüncüsel alanda da, egemen sınıflar üstünlüklerini sürdürmek için sürekli çaba harcamak zorundadırlar"... Egemen sınıflar "siyasal alandaki

üstünlüklerini de, devlet kuruluşlarının niteliğine, devlet görevlilerinin üşüncüsüne ve siyaseti ekonomik yapıya bağımlı kılan toplum bilim kurallarına borçludurlar"... Ancak "ne ekonomik, ne siyasal, ne de düşüncüsel alanda hiçbir kazanım", sınıf savaşlarında saf tutan hiçbir taraf için, "çabasız elde edilemez"... "İster sömürüyü hafifletmek ya da tersine şiddetlendirmek için olsun, ister sınıf dengelerini kökten değiştirmek için olsun bu işler için devleti kullanmak kaçınılmazdır." Ancak "devlet herhangi bir sınıf tarafından serbestçe kullanılacak yansız ve nesnel bir araç değildir"... Doğal olarak "devlet egemen sınıflara ve kendi görevlilerine çok daha kolay hizmet eder. Ancak egemen sınıflar için bile "hazır lokma" değildir. Her zaman yeniden etki altına alınması gerekir. Bu da sınıf savaşımıyla olur. Bu savaşın karşı cephesi de sömürülen sınıflardır. Sömürülen sınıflar egemen sınıfların başlıca üstünlük aracı olan devleti kendi etkilerine almak için uğraşmazlarsa, egemen sınıflara dikensiz gül bahçesi bahşetmiş olurlar. İşte bu yüzden devlete kayıtsız kalmak, sömürülen sınıflar için intihardan ayrımsızdır"...

Yine de "devlet kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturamaz. kuruluşları, görevlileri ve siyasetleri açısından çelişkilerle doludur"... "Dolayısıyla, çeşitli toplumsal güçler devleti etkileme savaşımı içinde çok çeşitli olanaklara sahiptirler"... "Devleti etkileyebilmek için erek olarak seçilen kuruluşların, görevlilerin ya da siyaset alanlarının gereklerine uygun bir savaşım çabası geliştirmek zorunludur"...

"Beğenelim ya da beğenmeyelim toplumun en güçlü baskı ve hizmet aygıtı devlettir. Bu aygıtı kaçınılmaz olarak daima birileri kullanır. Bu gerçeğe gözünü yuman toplumsal güçler kendi durumlarını düzeltmek için kullanabilecekleri en büyük olanağı tepmiş olurlar. Böyle bir tutum da yalnızca "karşı saflardakileri" sevindirir."

DEVLET MÜLKİYETİ: TOPLUMSAL MÜLKİYETE GİDEN YOL

Sungur SAVRAN

Bu bildiri de yazar "uluslararası burjuvazinin özelleştirme taarruzuna karşı işçi sınıfı ve emekçilerin dünya çapında tutarlı bir mücadele veremeyişinin temelinde, başka faktörlerin yanı sıra, bugüne kadar yaşanan sosyalist inşa deneyimlerinin başarısızlığa uğramış olmasının solda devlet mülkiyetinin prestijini büyük ölçüde sarsmış olması yatıyor." saptamasından yola çıkarak, emeğin ve insanlığın kuruluşunun çıkarları açısından devlet mülkiyetinin itibarının iade edilmesi gerektiğini savunuyor. Bildirinin temel tezlerine gelince: Birinci tez, "modern üretici güçlerin 20.yüzyıl sonunda ulaşmış olduğu topsullaşma düzeyi devlet mülkiyetini toplumsal mülkiyete giden yolda zorunlu bir uğrak haline getirmektedir" şeklinde özetlenebilir. İkincisi "devlet mülkiyeti toplumsal mülkiyetin gerekli koşulu olmakla birlikte kendi başına alındığında emeğin kurtuluşu için yeterli değildir." tezidir. Son tez ise, "yaşanan sosyalist inşa deneyimlerinin iflasında sorumluluk devlet mülkiyetine yüklenemez; sorun toplumsal mülkiyetin daha ileri biçimlerinin bu ülkelere hakim olan bürokratik katmanın çıkarlarıyla gelişmesidir." şeklinde ifade edilmektedir.

2. OTURUM

Sempozyumun ikinci oturumunda içerdiği tezler açısından birbirleriyle poleniğe girmiş oldukları izlenimi yaratan iki bildiri ilgi çekiciydi.

Arslan Başer Kafaoğlu, Sosyalist Düzenin Küresel Kazanımları adı ile sunduğu bildiri ile insanlığı bir ortaçağ karanlığına sürükleyen kapitalizm dururken hala sosyalizmin eski icraatının yerilmesini eleştirdi ve sosyalizmin dünya halklarına getirdiği kazanımları anlattı. Bugünkü "Serbest Piyasa

Ekonomisi" sözcüğünün dışardan sevimli gelen deyiminin altında aslında acımasız bir kapital sultanının bulunduğu belirten Kafaoglu, burjuva ideologların bir zamanlar yerlere göklere sığıdıramadıkları ve savaştan sonra da her fırsatta onore ettikleri Keynes'i inkar ettiklerini ve şimdi de devletin her yerden elini çekmesinin her derdin çaresinin bulunacağı öğüdünü verdiklerini hatırlattı. Kafaoglu, bildirisinde, kapitalizmin hakim olduğu bugünün dünyasında, üretimin artmadığını buna karşılık sömürünün hızla arttığını, doğa kirlenmesinin vahim boyutlara vardığını, üretimin ve yatırımların büyük israflar içerdiğini, yapılan üretimin büyük bir kısmının insanlığın zararına olduğunu, buna karşılık kapitalistlerin yarattıkları felaketleri gizlemek için türlü yalanı uydurduğunu dile getirdi.

Sovyet Halkına Komünizm ortadan çekilince bir cennetin geleceğinin vaad edildiğini hatırlatan Kafaoglu, bugün bunun tam tersinin yaşandığını söyledi. Rusya'nın sosyalist modeldeyken gerçekleşen sanayi üretiminin üçte birini bile gerçekleştiremediğini belirttiikten sonra, insanların ömürlerinin son on yılı bile bulmayan bir çökme döneminde 20 yıl bir kısaldığını anlatan Kafaoglu, bugünün Kapitalist Rusyası'nın yöneticilerinin parasız eğitim, parasız sağlık gibi uygulamaların izlerine bile, tahammül edemediğini söyledi.

Hitler faşizminin de asıl olarak SSCB tarafından ezildiğinin unutulmaması gerektiğini anlatan Kafaoglu, bugün de, Kapitalizm'in bütün gücünü toplayıp önerdiği sözde çarelerin, Sosyalizm'in başarısız örneği gibi gösterilip suçlanan uygulamaları ve miras bıraktıkları sayesinde püskürtüldüğünü belirtti. Kafaoglu, sosyalist uygulamaların sağladığı küresel kazanımların payını yadsayanların, haksızlık yaptıkları görüşüne de bildirisinde yer verdi.

SSCB'DE KAMU İŞLETMECİLİĞİ DENEYİ Demokratik kamu mülkiyeti açısından bazı dersler.

Dr. Ergin YILDIZOĞLU

Bugün dünya ekonomisinde sayaşan yapısal ekonomik krizi aşabilmek için, kamu alanını tümü ile tafsiyeye ederek, piyasa ilişkilerinin egemenliğini kurmak isteyen neo-liberal perspektif, bu yaklaşımını kanıtlamak için sık sık kamu mülkiyeti ile SSCB deneyi arasında bir ilişki kurar. Neo-liberal reçetelerin, özellikle de özelleştirmelerin savunucuları, bir kamu mülkiyeti modeli üzerinde kurulmuş olduğu varsayılan SSCB'nin bugün çökmüş olmasını da kamu mülkiyetinin işlemeziğini kanıtlamak için örnek gösterirler. Neo-liberal yaklaşım bu eleştirileriyle aynı zamanda üretenlerin bir demokratik işbirliği içinde, kolektif olarak uygulanan özyönetimi anlamına gelen sosyalizmi de mahkum etmeyi amaçlar Böylece bir taşla iki kuş vurduğunu düşünür.

Neo-liberal perspektifin bu yaklaşımı, gerçekte son derecede zayıf temeller üzerinde durmaktadır. Çünkü, SSCB deneyimi kamu mülkiyetinin ideal ve tüm potansiyelleriyle uygulanmış bir modeli, hele hele sosyalizm olarak almak ve bundan hareketle başka deneyleri eleştirmek yanlıştır. Birçok açıdan SSCB'deki kamu mülkiyeti, bugün bu çok kapitalist ülkede uygulanan bürokratik kamu mülkiyeti biçimleriyle büyük benzerlikler taşır ve aynı zaafı sergiler. Bu yüzden "demokratik kamu mülkiyeti" önerilerini mahkum etmek ve piyasa ekonomisinin üstünlüğünü kanıtlamak için bir temel teşkil etmez. SSCB deneyine dikkatli bir bakış burada ortaya çıkan toplumsal şekillenmenin "üretenlerin bir demokratik öz yönetimi" olarak tarif edilebilecek sosyalizmden büyük farklar taşıdığını ortaya koyacaktır. Bu anlamda, belki de SSCB deneyini sosyalizmin kuruluşunun değil, kurulmayışının, bir fırsatın kaçışının

hikayesi olarak ele almak daha doğru olacaktır.

Ancak SSCB'deki kamu mülkiyeti deneyi, aynı zamanda bir sosyalizm deneyi olarak başladığı için, kar maksimizasyonuna maddi ve manevi insani gereksinimlere göre öncelik tanıyan piyasa ekonomisi yerine, genişletilmiş bir kamu alanı, toplumsal dayanışma ve demokratik kamu mülkiyetini geçirmeyi amaçlayanlar açısından çok önemli dersler içerir.

Ben tebliğimde, SSCB'de kamu mülkiyetinin kurulması ve daha sonra sanayileşme atılımının başlaması süreci içinde (1927-36) yaşanan bazı gelişmeleri inceleyerek bu derslerin çıkarılmasına katkıda bulunmak istiyorum. Şeklinde görüşlerine ifade etti.

4. OTURUM

Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Girişimciliğinin Geçmiş, Bugünü ve Geleceği isimli uluslararası sempozyum 6-7-8 Ekim 1997 tarihlerinde TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği) tarafından görevlendirilen Elektrik Mühendisleri Odası adına EMO İstanbul Şubemizce Lütfi Kırdar Konferans Merkezinde gerçekleştirildi.

Sempozyuma DİSK, KESK, TÜRK-İŞ, Türk Tabipler Birliği, KİGEM (Kamu İşletmeciliği Geliştirme Merkezi), İktisat Fakültesi Mezunlar Cemiyeti de destek verdiler.

Sempozyum sekiz oturumdan oluşuyordu. Temel kavramların ele alındığı birinci oturumda, devlet mülkiyetinin savunulması gerektiğini, ancak bu biçimde toplumsal ihtiyaçlar için üretim yapılmasının mümkün olduğunu belirttiler. İkinci oturumda dünya örnekleri ele alındı. Arslan Başer KAFAOĞLU "Dünya kapitalizmi sermayesine yeniden üretimi sağlanacak oranda artı değer yaratmadığında; eksiğini devlet borçlanmasından sağladığı aşırı yüksek rantlarla sağlanmaktadır;

kapitalizmin bu süreci sürdürebilmek için ya yalanlar uydurmakta, ya da olayları kamuoyundan gizlemektedir." dedi ve buna küçük bir örnek olarak doğanın son yirmibeş yılda yirmibeş yüzyılda olduğundan daha çok kirletildiği halde, tam da bu dönemde yığınlar sözle çevrecilik ruhu aşılama yutturmacası yapıldığını gösterdi. Ergin YILDIZOĞLU bildirisinde; sovyet devlet mülkiyeti dönemini örneklerken, mülkiyet sorununun yanısıra demokratik yönetim sorunu da olduğunu ve sovyet deneyinin başarısızlığındaki en önemli etkenin işçilerin üretim üzerindeki kontrollerinin fabrika yönetimine ve böylece oluşan bürokratik yapılanmaya geçmesi olduğunu savundu. Ahmet M. JİYAD'dan Arap ülkelerinde de ülkemizdekine benzer şekilde kamu mallarının sermaye çevrelerine peşkeş çekilmesi olgusunun yaşamakta olduğunu öğrendik.

Türk Tabipler Birliği tarafından düzenlenen ve İstanbul Tabip Odası Genel Sekreter Prof. Dr. Şebnem Kuru FİNCANCI'nın başkanlığını yaptığı "Sağlık ve Sosyal Güvenlik" oturum Prof. Tülay ARI'nın "sosyal Hakların Emek Gücünün Meta Niteliği Üzerindeki Etkileri" konulu bildiriyle başladı. SES ve İTO Sağlık Politikaları Komisyonu'nun hazırladığı ortak bildiri Dr. Turabi YERLİ sundu. Sağlık kavramının bugün gerek toplumsal gerekse ekolojik iyilik hali olarak ele alınması gerektiği ve insanın insanla ve insanın doğayla yabancılaşmasının ortadan kaldırılmadığı bir durumun sağlıksız olduğu ifade edildi. Dr. Ata SOYER, Dr. İlker BELEK'in katkılarıyla oluşan bildirisinde ülkemizde özel ve kamu sağlık sektörünü istatistik verilerle karşılaştırdı. Prof. Dr. Gazanfer AKSAKOĞLU'nun Dr. Ö.Ç. ELÇİ ile birlikte hazırladığı bildiri de sağlıkta özelleştirmenin çeşitli ülkelerdeki sonuçlarını örneklerle açıklayarak olumsuzluklara dikkat çekti. Doç. Dr. İrfan GÖKÇAY Dünya Bankası ve İMF'nin hükümetler eliyle dayattığı politikaların kamu sağlık sektörünü

çökerttiğini, ulusal ekonominin sağlık için ayrılan payının özel sektör alanına kaydırıldığını rakamlarla açıkladı.

Sonraki oturumda Türkiye değerlendirilmesi yapıldı. Prof. Dr. İzzettin ÖNDER ana hatlarıyla devletçilikten sözetti. PETROL-İŞ Genel Başkanı Bayram YILDIRIM kamu işletmeciliğinin özelleştirilmesinin yetmişli yıllarda yoğun olarak tartışılmaya başlandığını; sendikal örgütlülüğün kamu işletmelerinde yoğunlaşmış olmasından dolayı özelleştirme karşısında en önemli engeli oluşturduğunu belirtti. M.Ş. ÖCAL ve N. Özkan BELE Türkiye'ye yüksek teknoloji girişinde, büyük sermaye gerektirdiğinden dolayı kamu işletmelerinin çok önemli ve belirleyici rol oynadığını örneklerle ortaya koydular.

Küreselleşme sürecinde Türkiye'de kooperatifçilik başlıklı bildirisinde Yrd. Doç. Dr. Y. Ediz ŞAHİN küreselleşen dünyada kooperatiflerin demokratik yapıları, siyasi iktidar tarafından denetlenememe kaygısı ve serbest pazar ekonomisi içinde sermayenin etkinliğini sınırlayıcı örgütler olmaları nedeniyle hükümetler tarafından önlerine engeller konulduğunu; Türkiye'de ise iktidarların örgütlenmiş kitlelerden korkuyor olması ve kooperatifleri kamu kuruluşları sanıp özelleştirilmelerinden sözedecek kadar bilgisiz olmaları nedeniyle kooperatiflerin önündeki engellerin çok daha ağır olduğunu belirtti.

Sonraki oturumun konusu eğitimdi. Bu oturum Doç. Dr. Fatma GÖK'ün "Özgür, yaratıcı, eleştirel vatandaşlar yetiştiren bir eğitim süreci ancak piyasanın acımasız koşulları dışında kalınarak başarılabilir." sözüyle özetlenebilirdi.

Altıncı ve yedinci oturumlarda enerji, petro-kimya, telekomünikasyon, tarım, orman, maden, toplu taşımacılık, gemi yapımı alanlarındaki özelleştirme politikalarının olumsuz sonuçları

irdelenerek bu sektörlerin kamu tarafından işletilmelerinin doğru yöntemleri ortaya kondu.

Sempozyumda son olarak "Nasıl bir gelecek istiyoruz?" tartışması yapıldı. Tartışmalar sırasında Doç. Dr. Birgül AYMAN GÜLER fırsatını bulduğunda uluslararası sermaye ile bütünleşmeyecek bir ulusal burjuvazi aramının boşuna olduğunu belirttiğinde salonda genel bir konsensus oluşmuştu.

Tabii ki sempozyum yukarıda aktardıklarımızla sınırlı değildi. Tüm sempozyum bildirileri bir kitap halinde TMMOB tarafından hazırlanarak tarihe önemli bir döküman olarak bırakıldı.

Bu sempozyum sırasında bir basın açıklaması yapan "İstanbul Özelleştirme Karşıtı Platform"da kuruluşunu duyuruyor ve daha önce genellikle herkesin kendi alanında yürüttüğü mücadelenin, bundan sonra daha bütünlüklü sürdürüleceğinin müjdesini veriyordu.

Yeni Dünya Düzeninin hızla egemen hale geldiği günümüzde böylesi bilimsel tezlerin sunulduğu toplumun yararı için kamu işletmeciliğini savunanların yani "dinazorların" sempozyumundan kamuyu savunmakla ne kadar haklı olduğumuzun edinilmiş bilgileri ve dinazor olmanın kıvancı ile ayrıldık.

5. OTURUM

EĞİTİM EKONOMİSİ VE EĞİTİMİN SERMAYEŞTİRİLMESİ Dr. Fuat ERCAN

Bu çalışmada, sermayeleştirme sürecinin etkisi altında kalan eğitim hizmetinin ayrıntılı bir analizi yapılmıştır. Başlangıç bölümünde "özelleştirme" deyiminin, devlet-sermaye çelişkinin çağrıştırdığı ileri sürülerek, sürecin "sermayeleştirme" olarak adlandırılmasının daha doğru olacağı iddia edilmiştir. İlk bölümde

temel işlevi bireyin sosyalizasyonu olan eğitimin, kapitalist toplum ilişkilerinin gelişmesi paralelinde, bir hak olmaktan çıkıp ekonomik bir olgu haline dönüşmesi incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, eğitim piyasa mekanizması dışında, bireysel ve toplumsal açıdan yeniden yapılanması gereği vurgulanarak, alternatif eğitimin genel bir çerçevesi çizilmiştir. Sonuçta; eğitimin insanın sahip olduğu en önemli haklardan biri olduğu ve kaybının beraberinde diğer hakların da kaybını getireceği tehlikesine işaret edilerek, bugünkü tahribatın ancak köktenci bir değişimle giderilebileceği belirtilmiştir.

KAMUSAL BİR GÖREV OLARAK EĞİTİM

Dr. Niyazi ALTUNYA

Bu bildiride, toplumun ortak istemi haline gelen bir hizmetin; devlet, yerel yönetimler vb. Kamu erki tarafından yerine getirilmesi şeklinde tanımlanan kamusal görevlerden biri olarak eğitim kavramı üzerinde durulmuş, yasalar ve evrensel belgeler ışığında kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Kişiyi geliştirme ve onu yaşadığı toplumun dinamik bir üyesi yapma niteliği açısından, eğitimin sağlanması gereken minimum koşullar vurgulanarak, ülkemizdeki tarihsel gelişimi özeltlenmiştir. Ayrıca bütçeden eğitime ayrılan pay ve bu payın çeşitli kalemlere dağılımı irdelenerek, yıllar itibariyle artan eğitim talebi ve buna karşılık bütçe ve yatırım yetersizliği çelişkisi ortaya konmuştur. Sonuçta, eğitimde özelleştirmenin beraberinde getireceği sorunlar ortaya konmuş; gerçekte bir "hak" olan eğitimin, giderek "yükümlülük" haline dönüşme tehlikesine dikkat çekilerek, bu durumun önüne geçmek için bazı öneriler ileri sürülmüştür.

ÖZELLEŞTİRME POLİTİKALARININ SONUÇLARI

TÜRK TELEKOM İÇİN DERSLER

Haberleşme alanındaki özelleştirmelerin biçimi ülkeden ülkeye bir takım değişiklikler gösterse de, değişmeyen sonuçlarla karşılaşmaktadır. Bir tarafta İngiltere ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerdeki, diğer yandan Meksika, Arjantin gibi gelişmiş düzeyi ve emperyalizm ile ilişkileri açısından Türkiye ile benzerlikler içeren ülkelerdeki özelleştirmenin sonuçları arasında önemli kesişme noktaları bulunmaktadır. Bu kesişme noktaları Türk Telekom AŞ'nin özelleştirilmesi ile ortaya çıkacak olası sonuçları bütün açıklığı ile gözler önüne sermektedir. Öte yandan kuruluşundan bugüne özel mülkiyette olan Amerikan ve Filipin haberleşme şirketleri, özelleştirme ideologları tarafından sunulan "her derde deva özel sektör" formülasyonunu çürütürerek, sorunun devlet ve özçel mülkiyet tartışması sınırlarını aşan bir boyutu olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak Türk Telekom A.Ş.'nin özelleştirilmesi ile birlikte kısa ve orta vadede aşağıdaki olumsuzluklar beklenmektedir.

- Neredeyse özelleştirilen her ülkede istisnasız görülen lokal aramalardaki artış, buna karşılık uluslararası aramalarda indirimler şeklindeki tarife değişim, Türk Telekom özelleştirilmesi sonrası beklenmelidir. bunun evinden hizmet olan telefon kullanıcılarına yansımaları çok daha pahalı telefon kullanımını olacaktır. 1997 yılı içerisinde gerçekleştirilen Türk Telefon tarifelerindeki bir takım operasyonlar özelleştirmeye hazırlık anlamında da yorumlanmalı ve geleceği ipuçları bu tarife operasyonlarında aranmalıdır.

- Türk Telekom'da 1980'li yılların sonunda başlayan taşeronlaştırma uygulaması bugün de telefon, kablolu TV kablo çekimi, tesisi gibi hizmetlerde oldukça yaygın bir şekilde devam etmektedir. Aynı işi

yapacak yeterli, deneyimli işçi istihdamı söz konusu iken Türk Telekom'da uygulanan taşeronlaştırma, bazı ülkelerdeki özelleştirme öncesi istihdam operasyonları ile benzerlikler gösterilmeleri. Emekli olanlar ile birlikte işçi istihdamı gün geçtikçe düşen (1922 yılında 33419, 1993 yılında 32725, 1994 yılında 31851) Türk Telekom'da günün koşullarına göre uygulanacak yöntemlerle özelleştirme sonrası, istihdamda önemli bir azalma beklenmelidir.

- Dünya genelinde gerçekleşen özelleştirmelerin ve haberleşme sektörünün yapısal özelliklerinin incelenmesi sonucunda aşağıdaki tespiti kolaylıkla yapabiliriz: Türk Telekomun özelleştirilmesi ile birlikte sektörde mutlak bir tekelleşme olacaktır. Türkiye kamuoyu bu konuda 1990'lı yılların başında NETAŞ ve TELATAŞ'ın özelleştirilmesi ile önemli dersler alınmıştır. Türk haberleşme sektörüne çok küçük hisseler ile giren uluslararası devler Northern Telecom ve Alcatel, bir takım hisse oyunları ile kısa sürede bu şirketlerin tek söz sahibi durumuna geçmişlerdir. Haberleşme sektörünü özelleştirmiş ülkelerden alınacak dersler de açıkça göstermektedir ki, devlet tekelindeki şirket, özelleştirme sonrası özel tekele dönüşecektir.

6. OTURUM

ORMAN: Türkiye'de orman işletmeciliği yaklaşık olarak yüzaltmış yıllık bir geçmişe sahiptir. Bu, son derece "zengin" çeşitlilik gösteren bir geçmiştir. Devletin bu uzun geçmişteki oluşumların büyük ölçüde yönlendiricisi olması ise Türkiye ormancılığının belirgin özelliğidir. Yönlendiricilik düzeyi ve biçimi etkenliği dönemlerin ekonomik, toplumsal ve siyasal özelliklerine göre değişmesine karşı devlet girişimciliği, Türkiye'de ormanların işletilmesi, korunması ve genişletilmesinde belirleyici bir olgudur. Tarihsel olarak irdelendiğinde bu belirleyiciliğin özellikleri ve boyutları daha kolay

kavranabilir. Devlet girişimciliğinin tarihsel gelişimi iki döneme ayrılabilir Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi.

Tazminat ve Meşrutiyet dönemine kadar ormanların büyük kısmı halkın serbest kullanımına açıkken adı geçen dönemlerde ormanların korunması ama daha çok da işletilmesine yönelik girişimler başlamıştır. 1869 yılında yürürlüğe giren Orman Nizamnamesi'nde verimli devlet ormanları işletmeye açılmış, devlet ormanları sözleşmelerle yerli ve yabancı girişimcilere satılmış, halkın yararlanmaları vergilendirilmeye başlanmıştır. Devletin bu dönemde manlara yaklaşımı, hemen hemen yalnızca olabildiğince fazla gelir sağlama ve bu amaçla da ormanlarda kapitalist işletmeciliğinin alt yapısını hazırlamaya yönelik olmuştur. Meşrutiyet döneminin ilk yarısında özellikle devlet ormanlarının ve bu ormanlardan elde edilen gelirlerin korunmasına yönelik çabaları ağırlık kazanmasına yol açmıştır. Meşrutiyet döneminde devlet, devlet ormanlarını müteahhitlere ve köylülere alan ya da ağaç olarak satma uygulamasını sürdürmekle birlikte, ormancılık çalışmalarının teknik gereklere göre yapılabilmesine yönelik altyapıyı kurma çabalarına da girmiştir.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde meşrutiyet dönemindeki tutum devam etmiş, 1930'lu yıllara gelindiğinde devlet işletmeciliğine geçişin kültürel altyapısı büyük ölçüde hazırlanmıştır. 1950 yılına kadar geçen dönemde ormanların devletçe işletilmesi öngörüldükçe, 1950-1960 arasında politik bir araç olarak kullanılmış, ancak 1961-1969 arasında ormanların devletçe korunması, işletilmesi ve genişletilebilmesine ilişkin yaptırımlar gündeme gelmiştir. Ancak 1970-1980 arasındaki dönemde devlet ormansızlaştırılmaya başlamış, 1.3 milyon hektar ormansızlaştırılmış alan siyasal iktidarlar tarafından bir anlamda, "toprak reformu"

uygulanması gibi değerlendirilebilmiştir. 1980 sonrası dönemde ise diğer alanlardaki özelleştirmeci yaklaşımlar ormancılık kesimine de yansımıştır. Özelleştirmeci yaklaşımı benimseyen ormancı teknokratlar çeşitli beklenti ve kaygılarla devlet orman işletmeciliğinin de özelleştirilmesinin süre gelen sorunların çözülebilmemesinin önkoşulu olduğunu savunmuş, bu doğrultuda kimi düzenlemeleri gerçekleştirmişlerdir. Bu düzenlemeler, orman alanlarının özelleştirilmesi, devlet ormanlarından yararlanmanın özelleştirilmesi ve ormancılık çalışmalarının özelleştirilmesi olarak açığa çıkmıştır.

Türkiye'de devletin ormancılık kesimindeki girişimleri yalnızca orman kaynaklarının yönetimi ile sınırlı olmamıştır. Türkiye'de devlet orman işletmeciliği, en az ormanların korunması, genişletilmesi ve işletilmesi denli önem taşıyan toplumsal ve siyasal işlevler görmüştür. Başka bir söyleyişle devlet orman işletmeciliği, günümüzde, siyasal iktidarların egemenliklerini sürdürdürebilmesinin son derece önemli araçlarından biri olmuştur. Bu nedenlerle devlet orman işletmeciliği düzeninin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Yeniden yapılandırma çalışmaları sırasında Türkiye'deki ve dünyadaki ekolojik ekonomik ve toplumsal ve kültürel koşulların yanı sıra ormanların "ortak mallar" olma özelliğinden hakeretle, toplumun tüm sınıf ve katmanlarının ormanlarla ilgili karar süreçlerine dengeli hak, yetki ve sorumluluk alarak katılabilecekleri demokratik, özerk çalışmalarını tümleşik plan, program ve projelerle yürütebilecek bir kamusal yapılanmanın olası getiri ve götürüleri göz önünde bulundurulmalıdır.

7. OTURUM

Kamu girişimciliğinin geçmişi bugünü ve geleceği sempozyumunun 7.Oturumunda tebliğ sahipleri kendi

sektörleri açısından kamu girişimciliğini ve özelleştirme uygulamalarını irdelediler.

Metalurji Mühendisleri Odasından Etem Kırca, demir çelik sektörünün Türkiye'deki gelişimi içinde gösterdiği yapısal değişiklikleri ve çarpıklıkları anlattı. Tüm özel sektör demir çelik yatırımlarının hurdaya dayalı ark ocağı şeklinde gerçekleştiği ve uzun ürüne yönelik olduğu vurgulanan tebliğde, bunun hammadde bakımından dışa bağımlılığı yolaçtığı ve büyük miktarda elektrik enerjisi tükettiği ifade edildi.

Yassı üründe artan talebe rağmen ve dünyadaki uygulamaların tersine olarak uzun ürün yatırımlarının da ülke ihtiyaçlarının dışında gerçekleştirildiği de yapısal çarpıklığın bir başka boyutu olarak ortaya kondu. Bu tabloya rağmen kamuya ait demir çelik işletmelerinin özelleştirilmesinin sorunu sadece daha da ağırlaştıracağı, çözümün ülke ihtiyaçlarına yönelik bir demir çelik master planı çerçevesinde yapılacak kamulaştırmada olduğu vurgulandı.

Jeoloji Mühendisleri Odasından M.Yüksel Barkurt da dünyada madencilik Anadolü'da başladığını, halen madencilikte kamu payının %80 civarında olduğunu belirterek son yıllarda uygulanan sağ politikalarla kamu yatırımlarının kısıtlandığını ve özelleştirme uygulamalarına geçildiğini vurgulandı. Bunun da üretimin gerilemesine ve ihracat azalırken ithalatın artmasına yol açtığını, enerjide dışa bağımlılığı arttırdığını, altın madencilikinin tümüyle yabancılara bırakılarak halkın tedirgin edildiğini belirtti.

Özelleştirme uygulamalarının ayrıntılarıyla incelendiği bildiriye sorumlu çözüm bulabilmek için yeni sağ ve özelleştirmeci politikalardan uzaklaşmak ve halkı, ülkeyi ve çevreyi gözetken bir yaklaşımla kamu girişimciliğini desteklemenin bir zorunluluk olduğu anlatıldı.

İşçi Partisinden Tayfun Tabakoğlu ise 1950'lerden bu yana uygulanan Türkiye'yi "Küçük Amerika" yapma politikası sonucu deniz taşımacılığımızın büyük bölümünün yabancı bayraklı gemilerle yapıldığını söyledi. Deniz filosunun acilen yenilenmesi ve büyük tekneli sermayeye aktarılan devlet olanaklarının deniz ve demiryolu taşımacılığında kullanılması, büyük tekneli sermayenin ise kamulaştırılması ve KİT'leri verimli kılacak tedbirlerin alınması, gelişmekte olan ülkelerle işbirliği yapılması ve kamu girişimciliği yanında gemi yapım sektöründe özel girişimde korunması gerektiği ise Tabakoğlu'nun acil çözüm önerileri oldu. Ayrıca gemi inşaa sektörü için bir ihtisas bankasının kurulması ve Gemi Yapı Meslek Liselerinin yeniden açılması da alınacak tedbirler arasında sayıldı.

Özkan Özgül ve Serdar Karaduman'ın ortak tebliğinde kentsel toplu taşımacılık bir kamu hizmeti olarak tanımlanmış, yanlık karlılık hesabı ile değil yarattığı toplumsal fayda ve maliyet açısından da değerlendirilmesi gerektiği belirtildi. Son yıllarda sağcı belediyecilik anlayışı ve uygulamaları sonucu taşıma hizmetlerinin özelleştirmesinin ve taşeronlaştırılmasının belediyeleri küçülterek güçlendirme iddialarının aksine kamu hizmetini tasfiye ederek belediyelerin faaliyet alanının daraltarak zayıflatması sonucunu doğurduğu ifade edildi. Emegün çıkarlarına aykırı olan bu uygulamaların ancak emegün çıkarlarının savunun güçlerinin birlikteliği ile durdurabileceği tesbiti yapıldı.

8. OTURUM

"NASIL BİR KAMU YÖNETİMİ?"

Bildiride kamu yönetimi, toplumun ve halkın yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Halkın yönetilmesi tekelinin, çağdaş

dünyada, devlet adı verilen yapının elinde olduğu, bu nedenle de aslında "nasıl bir kamu yönetimi" sorusunun "nasıl bir devlet yönetimi?" sorusuyla aynı olduğu ifade edildikten sonra, konu, "yeniden yapılanma ya da devlet reformu" çerçevesinde ele alınarak hem siyasal hem de yönetsel boyutlarıyla irdelenmektedir.

Güler'e göre, içinde bulunduğumuz zaman ve mekanda geçerli olmak üzere, "nasıl bir devlet?" sorusunun en az iki yanıtı vardır. Bunlardan birisi, yeni sağ ideolojinin 1980'den bu yana pratikte biçimlendirdiği, Dünya Bankası öncülüğünde "yönetişim" kavramı ile sistematize edilmeye çalışılan "etkin devlet" gibi nitelermeler ile anılan taşeronlaşmış uydu devlet yanıtıdır. İkinci yanıt, bu bildiride savunulan "ulusal demokratik devlet" alternatifidir.

ETKİN-TAŞERON DEVLET

Güler, 8 sayfalık bildirin yaklaşık 5 sayfasını bu konuya ayırmış. Yeni sağcı devletin kimler eliyle nasıl inşa edildiğini, politika ve iktisadi reformlarının nasıl gerçekleştirildiğini, reformların yeni hedeflerinin neler olduğunu ayrıntılı olarak burada ele alıyor. Ardından, yirmi yıla yaklaşan uygulamaların sonucunda ortaya çıkan gerçekleri sıralıyor. Aşağıda bu konuyla ilgili birkaç alıntı yer almaktadır:

"Yeni sağcı devlet, 1980 yılından bu yana, Dünya Bankası'nın yapısal uyarlama (structural adjustment) olarak adlandırdığı siyasal içerikli kredi sistemi eliyle inşa edilmektedir."

"Yeni sağ ideoloji, yapısal uyarlama atağını öncelikle "politika reformu" boyutunda gerçekleştirmiştir (....) Politika reformları sermaye içi yapılanmayı doğrudan değiştirirken, aynı reformların emek kesimi üzerindeki etkisi ücretlerde düşme, kazanılmış hakların gerilemesi, işsizliğin yaygınlaşması, sendikasılaştırma yönünde ortaya çıkmıştır. Reformların emek kesimi

üzerindeki topyekün negatif etkileri, askeri-sivil baskıcı yönetimler yardımı ile mümkün kılınmıştır."

"İktisadi politika reformu, ekonominin yönetimi var olan devlet sistemi dışına çıkarılarak gerçekleştirilmiştir."

"Etkin-taşeron devleti hedef gösteren yeni sağcı modelin düşünsel temeli eski bir hasımdır. Bu model, devlet-toplum karşıtlığı kurgusu ve toplumun sınıfsal karakterinin reddi üzerinde yükselmektedir. Yeni sağ, liberalizmin bu klasik ilkelerini, demokrasinin devletten kaçış ile varılabilecek bir hedef olduğu formülü için kullanılmıştır. Demokrasi, "devletten kaçış" ile özdeşleştirmiştir. Devletten kaçışın araçları (1) özelleştirme, (2) yerelleştirme, (3) kamu gücünün NGO'lara ya da sivil toplum örgütlerine devri olarak belirlenmiştir. Gerçekte bu üç yöntem ile devletten kaçış, kamu gücünün doğrudan sermayeye teslimi anlamına gelmiştir."

ULUSAL DEMOKRATİK DEVLET

Güler, bu başlık altında, önce ulusal ve demokratik nitelikten ne anlaşılması gerektiğini açıklamaktadır. Ardından da ulusal demokratik bir devlet için hangi reformların yapılması gerektiği, bu niteliklere sahip bir devletin nasıl örgütleneceğini anlatmaktadır.

Güler'e göre, ulusal nitelikten anlaşılması gereken, küresel sömürgeci sistemin ulusaşırı sermaye dinamiklerini değil ülkenin önceliklerini temel alan; dünya ile bütünleşme sürecinde etkin rol alan ve bu süreci ulusal çıkara göre yönlendiren ve yöneten bir devlet yapısıdır. Ulusal devletin, yabancı sermaye hareketlerini toplumsal gelişmeyi sağlayacak şekilde yönlendirmesi için merkezi planlama şarttır.

Demokratik nitelik ise, devletin ekonomik ve toplumsal eşitsizliklere karşı politika üretme ilkesinde ve

biçimsel-kurumsal demokrasinin kural ve kurumlarına uygun yapılanmasında somutlanmaktadır. Böylece, demokratik öze sahip bir devlet, farklı toplumsal sınıf ve gruplar için kendilerini birbirlerine denk güçte ifade etmelerini sağlayabilecek, bu yönde biçimsel-kurumsal düzenlemeleri yapabilecek ve iktisadi-toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi için politik reformları uygulamaya koyabileceklerdir.

Bildiri, bu değinilen özellik, araç ve mekanizmaların iki yüzyıldan beri tartışıldığı, değişik yer ve zamanlarda uygulanmaya çalışıldığı; sorunun alternatifsizlik değil, eldeki birikimin sistematize edilmesi ve uygulanabilir hale getirilmesi olduğu vurgusu ile bitirilmektedir.

B.A. Güler

Doç. Dr., Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Öğretim Üyesi

KAMUSAL BİR EKONOMİ İÇİN

Kozanoğlu, özelleştirme tartışmasını tarihsel çerçevesine yerleştirirken, aynı zamanda da sermayenin "neo-liberal" rüzgarı da arkasına alarak politikalarını kendi içinde nasıl bütünlüklü ve iyi planlanmış bir biçimde uygulamaya çalıştığını gösteriyor. Bütün bunlara karşın

özelleştirme stratejisinin bütünü kavramış, tüm toplumsal ilişkileri piyasaya devretme anlayışına topyekün karşı çıkan alternatif bir sol projeye sırtını dayayan bir direniş hattının örülememiş olduğunu savunuyor. Bu süreçten zarar gören geniş yığınların varlığına ve özelleştirmeye karşı yer yer etkin mevzu direnişler sergilenmesine rağmen durumun değişmediğini, sermayenin medya desteğiyle de yürütülen ideolojik bombardımanının kendini emekten yana tanımlayanların bile kafasını karıştırdığını anlatıyor. Ayrıca özelleştirmenin dünya çapında yürütülen yeniden yapılanma stratejisinin bir parçası olduğunu, bu nedenle özelleştirmeye karşı çıkışın yalnızca soldan emek eksenli bir hattın oluşturulması ile sınırlı bırakılmaması gerektiğini, emeğin uluslararası düzeyde özgürleşmesi ve dayanışması stratejisine eklenmesinin emekten yana olanların görevi olduğunu savunuyor.

Kozanoğlu Giriş bölümünde konuya yaklaşımını özetledikten sonra aşağıdaki başlıklar altında düşüncelerini sınıflandırıyor ve sıralıyor:

Dünyada özelleştirme dalgası,
Türkiye'e özelleştirme dalgası,

Özelleştirmenin sonuçları,
Özelleştirmeye karşı kamu mülkiyetini neden savunmalıyız?,
Özelleştirmeye karşı mücadele ve çalışanların denetimi,
Sonuç.

Aşağıdaki anlatımlar Sonuç bölümünden alınmıştır:

"Özelleştirmeye karşı mücadele, tüm ekonominin bir azınlığın kar hırsına terkedildiği bir sistemde kalıcı bir başarıya ulaşamaz."

"Özelleştirmeye karşı etkin bir mücadele için, başka bir yaklaşım mümkün ve gereklidir. Böyle bir yaklaşım, bir yandan özelleştirmeye karşı çıkar ve çalışanların denetimi için mücadele ederken, bir yandan da, bugün için önerilen bir somut politika ve talepleri yeni bir toplum ve ekonomi projesine bağlayan bir çizgi izlemelidir."

"Bugün özelleştirme stratejisinin emperyalist ve yerli tekeli sermayeye bütünüyle teslim etmeyi savunduğu "kilit sektörleri", (telekomünikasyon, banka ve finans, demir-çelik, petro-kimya) kamuya kazanmak ve emekçi güçlerin iktidarların hizmetine sokmak gereklidir.

Dr. Hayri Kozanoğlu

TMMOB DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE KAMU GİRİŞİMCİLİĞİNİN GEÇMİŞİ, BUGÜNÜ VE GELECEĞİ ULUSLARARASI SEMPOZYUMU'na gönderilen mesaj ve kutlama telgrafları ile bize destek veren,

Başbakan Sn. Mesut YILMAZ'a,
KİGEM Genel Sekreteri
Sn. N. İler ERTUĞRUL'a,

Özgürlük ve Dayanışma Partisi Genel Başkanı
Sn. Ufuk URAS'a,

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı
Sn. Deniz BAYKAL'a,

Anavatan Partisi Grup Başkan Vekili Bartın Milletvekili
Sn. Zeki ÇAKAN'a,

İzmit Büyükşehir Belediye Başkanı
Sn. Sefa SİRMEN'e teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz.

Ayrıca KİGEM Genel Sekreteri Sn. N. İler ERTUĞRUL'un Sn. Ahmet AKKÜÇÜK'e yollamış olduğu teşekkür mesajını yayınlamak istiyoruz.

"Sayın Ahmet AKKÜÇÜK,

TMMOB adına Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nce, Sekreterliğinizde gerçekleştirilen "Dünyada ve Türkiye'de Kamu Girişimciliğinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Uluslararası Sempozyumu'na katılmaktan, destekleyen kuruluşlar arasında yer almaktan ve Sempozyumu izlemekten büyük mutluluk duyduk.

Türkiye'nin "Yeni Dünya Düzeni" saldırısına karşı hiç de "çaresiz" olmadığını gösteren, sahip olduğu bilgi birikimini sergileyen ve artık "tespit" ve "şikayet" ile yetinmeyip karşı saldırı için yeterli donanıma sahip olduğunu ortaya koyan Sempozyumun bir fikir olarak ortaya çıkmasından tamamlanmasına kadar her aşamada Sempozyum Sekreteri olarak özveri ve başarılı çalışmanız için Vakfımız adına sizi kutlar, bu çalışmalarınızın gelecekte yapacağınız çalışmalar için bir başlangıç olduğu inancıyla mutluluk ve başarı dileklerinizi iletiriz.

N. İler Ertuğrul
KİGEM Genel Sekreteri

EMO İSTANBUL ŞUBESİ

Yeni Kamu Kitabı Tanıtımı

TMMOB adına EMO İstanbul Şubesi'nce düzenlenen Kamu Girişimciliği Sempozyumu örgütlenme süreci konusunda bu bültenin daha önce yayınlanan birçok sayısında haber ve yorum yazıları çıkmıştı. Ayrıca, ilk düşünceden sempozyum oturumlarının bitimine kadar uzanan süreci baştan sona anlatan bir yazıya da yine bültenimizin bu sayısında sayfa ...da bulacaksınız. Bu yazımızda sempozyumun son ürünü olan "Bildiriler Kitabı"nı sizlere anlatmaya çalışacağız.

Kitabımızın adı "KAMU GİRİŞİMCİLİĞİ Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Girişimciliğinin Geçmiş, Bugünü ve Geleceği Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı" olup 450 sayfadır ve toplam 40 bildiri içermektedir.

Öncelikli olarak, sempozyum örgütlenmesinin ilk adımı sayabileceğimiz Bildiri İsteme Çağrı Broşürlerinin Türkçe ve İngilizce olarak hazırlandığını ve Mart 1997 başından itibaren belirlenen sendika ve meslek örgütlerine, akademisyen ve araştırmacılara bunların 3.000 adedinin yurt içi, 600 adedinin de yurt dışı adreslerine gönderildiğini belirtmek istiyorum. Bu broşürlere cevap olarak Mayıs sonuna kadar yurt içinden 80, yurt dışından 15 adet bildiri öneri ve özeti başvurusu yapıldı. Bize ulaşan bildiri öneri

ve özetleri Mayıs 97 başından itibaren, sempozyum bilim ve yürütme kurulu üyelerine iletildi, inceleme ve görüş alışverişleri sürdürüldü.

Kitap fihristinden de görüleceği gibi, oturma sıralamasına göre düzenlendi. Bu noktada oturumlar için programa alınan bildirilerden biri yazarın kendi isteği ile programdan çıkarıldı. Böylece Programda yer alan bildiri sayısı 43'e inmiş oldu. Bunlardan 3 bildiri de kitap basımına yetiştirilemediği için yayınlanamadı. Sonuç olarak sempozyum öncesi dağıtılan bildiriler kitabı sunum programına giren 40 bildiri kapsamış oldu ve toplam 500 adet olarak basıldı.

Bildiriler Kitabı fihristinden yeralan 8 oturum başlığını bir kez daha hatırlatmak gerekirse:

- 1- Temel Kavramlar,
- 2- Uluslararası Bağlam,
- 3- Türkiye Örneği,
- 4- Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemleri
- 5- Eğitim
- 6- Sektörler -1
- 7- Sektörler -2 (Sektör Oturumları İbrahim Atalı oturumları olarak adlandırılmıştır),
- 8- Nasıl bir gelecek.

YENİ KAMU KİTABI
Kamuoyundan ve meslektaşları

mızdan gelen yoğun talep karşısında sınırlı sayıda (500 Adet) bastığımız bildiriler kitabı bitmiştir. Talepler devam etmektedir. Bunu gözönüne alan şubemiz sempozyum bildiriler kitabını yeniden basmaya karar vermiştir ve çalışmalar başlamıştır. Yeni Kamu kitabı eksiklerinden eksiklerinin tamamlanması, mükemmelleştirilmesi ile oluşacaktır.

- Sempozyum sunulan 43 bildirin tamamı,
- Poster bildiriler,
- Sempozyum tartışmaları kitapta yer alacaktır.

Bu güne kadar poster bildiriler hakkında bu bültende bilgi verilmedi. Bunların yazar adlarını, konu başlıklarını belirtir bir liste hazırladık. Sempozyum sürecinde dağıtılmıştır. Ayrıca bu bildirilerden edinmek isteyenler birer kopyayı 250.000.- TL karşılığında şubemizden temin edebilirler. Poster bildirilerin yazarlarını ve konu başlıklarını açıklayan listeyi de bu yazımızın sonunda bulacaksınız.

Yukarıda açıklanan kapsamda basılacak yeni Kamu Kitabı (Bildiriler Kitabı) yaklaşık 1.000 sayfalık 2 ciltlik bir kitap olacaktır.

98 Şubat ayı sonuna kadar piyasaya sürülecektir. Fiyat 2.500.000.- TL/Takım olarak saptanmıştır.

POSTER BİLDİRİLER

İsmail Şiriner, Araştırma Görevlisi
Azgelişmişliğin Anatomisi: Neo-Liberal Politikaların Hasatı

İrfan Kalaycı, Dr.
Küreselleşme Ekseninde Özelleştirmenin İktisadi Sonuçları

B. Burçin Avar, Deprem Yüksek Mühendisi,
Türkiye'de Enerji Politikaları ve Eleştirel bir Bakış

Doç. Dr. Nurcan Özkaplan
Kamu Sektöründe Esneklik ve Sendikal Örgütlenme

Nihat Palay, Prof. Dr.
Küreselleşme Karşısında İşgücü

Yüksek Mühendis Erdal Gülinay
Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Tarihsel Oluşumu, Gelişimi ve Sonuçları

Temel Demirel, Gazeteci
"YDD" Ne Vaat Ediyor?...

K. İnci Ertürk, İ.T.Ü. Ar. Gör.
Sürdürülebilir Yerleşimlerinin Sosyal Çevre-Etik Bağlamda İrdelenmesi

Yrd. Doç. Dr. Ali Şükrü Onural - Öğr. Görv.
Armağan Üçtepe
Çalışanların ve Toplumun Siyasi ve Sosyal Hakları Açısından Kamu Girişimciliği

Doç. Dr. Cem İlnem
Kemalist Devletçilik İlkesinin Gelişimi

Bülent Kırmacı (CHP Üyesi)
Türkiye Ekonomisi: Kamu ve Özel Girişimcilik Açısından Tarihsel ve Güncel bir Değerlendirme

Erman CAR, Metalurji Müh.
Ulusal Birincil Alüminyum Sanayii

Marcus Siqueria da Cunha
Ulusal Devletin Özelleştirilmesi
Vale Do Rio Doce Şirketi: Brezilya Altını Sattı

Hwang, Sung-Uk
Ekonomide Halk İnsiyatifi: Geçmiş, Şimdi ve Gelecek

Mary Sue Schmaltz
Hissedar Kapitalizmden Bahis Gözetmeni
Demokraside Geçiş

Dr. Karl Birkhölzer, Direktör Technologic-Netzwerk
Berlin c.V.
"Topluluk Ekonomik Gelişimi ve Sosyal Kuruluşlar"

Berlin Teknik Üniversitesi
Dr. Karl Birkhölzer, Direktör
"Disiplinlerarası Araştırma Grubu "Yerel Ekonomi"

TMMOB İSTANBUL İL KOORDİNASYONU MÜHENDİSLİK MİMARLIK HAFTASI ETKİNLİKLERİ

BASIN AÇIKLAMASI

Değerli Basın Mensupları, Sevgili Meslektaşlarımız,

Önceki yıllarda da olduğu gibi bir Mühendislik - Mimarlık haftasında daha birlikteyiz. 17 Ekim Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği'nin kuruluş yıldönümü. Bu nedenle, İstanbul'da bu hafta boyuca bir dizi etkinlik gerçekleştiriyoruz.

Bu yılki tamamını İSTANBUL KENTİÇİ ULAŞIMI VE 3.BOĞAZ GEÇİŞİ olarak belirledik.

Hafta çerçevesinde, tamamı bu mekanda gerçekleştirilecek olan,

• TOPLU TAŞIMACILIKTA YÜZYILLIK GECİKME konulu sergimiz.

• 15 Ekim Çarşamba günü saat 13.00'de Köşe Yazarlarımızın katıldığı, 3.BOĞAZ GEÇİŞİ VE KENT İÇİN KARARLAR konulu tartışma.

• 16 Ekim Perşembe günü saat 13.00'de ise uzmanların katılacağı İSTANBUL KENTİÇİ ULAŞIMI VE 3.BOĞAZ GEÇİŞİ KONULU tartışma yer almaktadır.

Hava koşullarının iyi olması durumunda da sergimizi 18 Ekim Cumartesi günü İstiklal Caddesine taşıyacağız.

Değerli Basın Mensupları,

2 Eylül 97'de Yüksek Planlama Kurulu Toplantısında gündeme getirilen Boğaza üçüncü bir köprü yapılması teklifi gündemimize oturdu. Bizler burada YPK'na sunulan 3.Köprü teklifi üzerinde durmayacağız. Geçen süre içerisinde, 3.Köprü, yeni köprüler, bunları teklif edenler gerekli yanıtlarını almışlar, niyetleri ortaya

çıkarılmış ve mahkum edilmişlerdir.

Ancak; köprü ve karayolu lobicilerinin kolay kolay yılmayacaklarını da hatırlatmak isteriz.

Bu kez mühendisler - mimarlar İstanbul Kentiçi Ulaşımı ve çözümü konusunda yıllardır unutturulmak istenen İSTANBUL BOĞAZI RAYLI TÜP GEÇİŞİ projesine dikkatleri çekmeyi başarmışlardır. Bunda, duyarlılık gösteren basın organlarımızın ve köşe yazarlarımızın da önemli katkıların olduğunu belirtmek isteriz. Bizlere düşen önemli projenin hayata geçmesi yolunda kararlılıkla mücadeleyi sürdürmektir.

Tartışmalarda, yaygın olarak "yeşil çevrenin korunması" istemleri ve kaygılarının dile getirilmiş olması son derece sevindiricidir. Çünkü, bu raylı sisteme dayanan toplu taşımacılık tercihi, Boğaziçi SİT alanlarının ve su havzalarının kaçak yapı işgalinden korunması anlamına gelmektedir.

Oluşan kamuoyunun da desteği ile şu anda, ülkemize yıllar önce dayatılan ve ekonomik bağımlılığımızı giderek arttıran karayolu taşıması ağırlıklı ulaşım tercihi yanlışından ve köprüler tuzağından dönebilme şansımız bulunmaktadır.

Bunun gerçekleşebilmesi için;
• İnsanlarımızda çağdaş ulaşım bilincinin ve talebinin oluşturulması,
• Kentelerde yaşayanların kentlerine sahip çıkmaları,

• Kente yönelik kararların üretim sürecine aktif katılımları,
• Her türlü sosyal-ekonomik - politik kararda ülke çıkarları ile kamu yararının ön planda tutulması zorunluluktur.

Mühendisler ve mimarlar olarak, bu ve benzer konularda üzerimize düşenin; kamuoyunun bilgilendirmek, yanlışları ve tuzakları hatırlatmak, bilimsel ve doğru olanın yapılması için çaba sarfetmek olduğunun bilincindeyiz.

Ayrıca tüm bunların ülkemizdeki demokrasi sorunu ile ilişkisini de unutmamak gerektiğine işaret etmek isteriz. Demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile işleminin yolu insanlarımızın katılımından geçmektedir.

Mühendisler - Mimarlar ve örgütümüz TMMOB, ülkemiz insanlarının kararların üretim sürecine katılmalarının sağlanması, merkezi ve yerel yönetimlerin uygulamalarının takibi ve sorgulanması, yanlışların ve yapılmayanların hesabının sorulması, yolsuzlukların üzerine gidilmesi, çetelerin ortaya çıkarılması, yargının bağımsızlığının sağlanması, özelleştirme adı altında ülke kaynakları ve değerlerimizin peşkeş çekilmesine son verilmesi yolunda kararlılıkla mücadele edeceğimizi bir kere daha belirtiyoruz.

Saygılarımızla...

TMMOB
İstanbul İl Koordinasyonu Kurulu

Sıra Türkiye Demokrasi Kurultayında...

TMMOB Demokrasi Kurultayının birinci aşaması olan Yerel Demokrasi Kurultayı hazırlık toplantıları ve yerel demokrasi toplantıları Türkiye çapında tamamlanmış, 8 Haziran 1997 İstanbul Yerel Demokrasi Kurultayında alınan bir karar üzerine İstanbul'da 2. bir Yerel Demokrasi Kurultayı düzenleme kararı alınmış ve 9 Kasım günü Mecidiyeköy Kültür Merkezinde yapılmış bulunmaktadır.

Böylece 14 Aralık'ta Ankara'da yapılacak olan TMMOB Türkiye Demokrasi Kurultayının bütün hazırlıkları tamamlanmıştır. Türkiye Demokrasi Kurultayı, Yerel Demokrasi Kurultayı ve hazırlık toplantılarında olduğu gibi yine TMMOB üyelerinin Mühendis ve Mimar kimlikleri ile görüş ve önerilerini kapsayacaktır. Bu toplantıda demokrasi kurultayının ana teması yanında örgütsel işleyiş, üye-örgüt ilişkileri, örgüt içi demokrasi konuları işlenecek ve yapılmış olan yerel demokrasi

kurultayı toplantılarından daha kapsamlı olarak tartışılacağı düşünülmektedir. Yerel demokrasi kurultaylarında demokrasinin temel ilkelerinden biri olan katılımçılık, tüm toplantılarda enine boyuna tartışılmış, bu konuda yeteri kadar başarılı olamadığımız tesbitine varılmıştır.

Aynı zamanda üyelerin özgür iradeleri ile kendi örgütlerini yaratmada ve kendi sorunlarına sahip çıkmada yetersiz olduğunu gözlemi hakim olmuştur.

TMMOB Demokrasi Kurultayında birer yurttaş olarak Mühendis ve Mimarlar yerel demokrasi toplantılarında oluşan Mühendis ve Mimarların somut sorunlarından hareketle demokrasinin sınırlarının çalışanlar lehine genişletilmesini gerekliliğini, hak ve taleplerini dile getirip tartışma ortamı açılacağını düşünmektedirler.

Aynı zamanda demokrasi kavramına

farklı anlamlar yüklediği günümüz koşullarında TMMOB Türkiye Demokrasi Kurultayına diğer kitle örgütleri ile genel bir Türkiye Demokrasi Kurultayı önerisi de sunulacağı anlaşılmaktadır.

Çünkü demokrasi, barış, düşünce ve ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü gibi temel ve güncel kavramlar tüm değerlerin bölüşümü belirleyen siyasi yapıyla içiçe kavramlardır. Bu açıdan ele alındığında ülkemizdeki sorunları sorgulama, tartışma sürecini sadece Mühendis ve Mimar olarak değil, diğer kitlelerle bütünleştirmemiz gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Türkiye demokrasi kurultayının 1998 yılında yapılmasının önerilmesi düşünülmektedir.

TMMOB Demokrasi Kurultayı 13-14 Aralık 1997 Ankara Devlet Su İşleri Salonlarında delegeler ve izleyiciler esasına dayanarak yapılacaktır.

Tahir Çiçekçi

Güç ve Enerji Ölçümleri

GİRİŞ

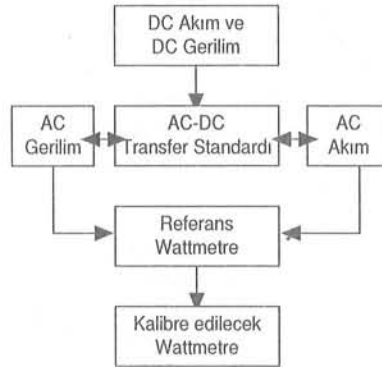
Hassas, güvenilir ve doğruluğu yüksek güç ve enerji ölçümlerine giderek artan oranlarda ülkemiz ihtiyaç duymaktadır. Ulusal standartlara izlenebilir, bilincil seviyeli güç ve enerji standartlarına göre güç ve enerji cihazları kalibre edilmeleri gerekmektedir. Bu ölçümlerin bir kısmı yasal metroloji kapsamına girmektedir.

1. Birincil Seviye Ac Güç Ölçümlerinde İzlenebilirlik

Şekil 1'deki blok diyagramda görüldüğü gibi AC güç büyüklüğü temel standartlar olan DC gerilim, DC direnç'ten elde edilen DC akım ve AC-DC transfer standartlardan türetilerek elde edilir. AC güç standart sistemi olarak ulusal metroloji laboratuvarlarında değişik kalibrasyon sistemleri kurulmuştur.

2. Birincil Seviye Güç Ölçüm Sistemi

Birincil seviye güç ölçüm sistemi, içerisinde bulunan ve termal AC-DC transfer yöntemine göre çalışan iki MWTC (Çoklu eklem termal çevirici) üzerinde "toplum ve fark" yöntemi ile aktif güç (P), ölçen tek fazlı bir sistemdir. Üç-fazlı ölçümlerdeki izlenebilirlik yine bu sistem

Şekil 1. Birincil seviyede AC güç ölçümlerindeki izlenebilirlik şeması

üzerinden sağlanmaktadır. Sistemde yer alan ve sistemin ana kısmını oluşturan MJTC'lerin her biri ayrı ayrı ve aynı anda, uygulanan AC akım ve DC gerilim işaretlerinin gerçek değerini bulmakta kullanılmakta, ve bulunan bu değerler "toplum ve fark" yöntemi ile ölçülerek aktif güç (P) işaretinin gerçek değeri hesaplanmaktadır. Bu şekilde saptanan ve birincil seviye güç değeri olarak kabul edilen bu güç değeri kullanılarak referans wattmetrelerin kalibrasyonu yapılmaktadır.

Ölçüm Sistemi

Bir Güç ve Enerji Laboratuvarının birincil seviye güç ölçüm sisteminin ana kısmını, kalibre edilmiş olan tek-fazlı veya üç-fazlı referans wattmetresi'nde oluşmaktadır. Kalibreli tek-fazlı veya üç-fazlı referans cihaz kullanılarak daha düşük seviyeli diğer referans wattmetrelerin kalibrasyonu yapılmaktadır. Üç-fazlı güç ve enerji ölçümlerindeki izlenebilirlik ise, üç-fazlı referans kaynak ve üç-fazlı referans sisteminin her bir fazının ayrı ayrı ve aynı anda 3 tek-fazlı referans wattmetresi ile kalibre edilmesi suretiyle yine tek-fazlı birincil ölçüm sistemi üzerinden sağlanmaktadır. Üç-fazlı ölçüm sistemi ile çoğunlukla elektrik sayacı test masalarında bulunan üç-fazlı referans cihazların kalibrasyonları ile diğer üç-fazlı kaynak ve ölçüm cihazı kalibrasyonları yapılmaktadır.

Güç ve Enerji Ölçümleri Laboratuvarında yer alan elektrik sayaç test sistemi, tek veya üç-fazlı güç ve enerji ölçümleri için izlenebilirlik sağlamak ve ülke içinde yer alan tek veya üç-fazlı referans cihazların periyodik kalibrasyonlarını yapmak amacıyla kurulur.

Birlik Haberlerinden Seçmeler

EĞİTİM DOSYASI Hakkında

TMMOB (Türk Mühendis ve Odaları Birliği) yayın organı birlik haberlerinin Ağustos sayısının dosya konusu bu kez "Eğitim" olarak seçilmiş. Konunun ilk alt başlığı "Mühendislik Mimarlık Eğitimi İçin Görüş ve Önerilerimiz" başlığını taşıyor. Deniyor ki; Bilindiği gibi teknolojinin çok hızla ilerlediği bir dünyada yaşanmaktadır. Teknolojik gelişmeleri bir yıl boyunca izlemeyen mühendisin bilgisi yarılabilir bilgisine sahibiz. Ülkemizde 39 ayrı mühendislik dalında öğretim verilmektedir. Bu bölümlerde güncel müfredata sahip yeterli öğretim üyesi, yeterli ve çağdaş laboratuvar olanakları bulunmamaktadır. Bu çalışma TMMOB'nin kendi içinde yapması gereken eğitimi belirlemek, görüş ve önerileri saptamak amacıyla taşınmaktadır.

Türk mühendis ve Odalar Birliği TMMOB, 1954 yılında 6235 sayılı yasayla kurulmuştur. Kuruluş amacı;

- Mühendis ve Mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve kollara uygun oda kurulmasına karar vermek.
- Meslek mensuplarının ortak gereksinimlerini karşılamak, mesleki çalışmalarını kolaylaştırmak, Mesleğin genel çıkarlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün girişim ve etkinliklerde bulunmak olarak yasada yer almaktadır. "Mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmesini sağlamak" kaydı TMMOB'yi topluma karşı sorumlu kılmaktadır.
- TMMOB ve Odaları düzenledikleri teknik kongreler, seminer, panel ve konferanslar yolu ile mesleğin gelişmesi için, topluma yararlı olabileceği gayretleri olarak değerlendirilmelidir.
- Mesleklerimiz bazında hızlı bilgi artışı bilgi eskimesini de hızlandırmaktadır. Klasik eğitim uygulamaları bu olumsuzluğu çözememektedir. Toplumsal gelişmenin itici gücü drumundaki bilgi eğitimin temel işlevi,

savunmada silahı, sanayide en önemli girdiyi oluşturmaktadır. Bu nedenle TMMOB düzenli ve sürekli eğitim uygulamak durumundadır.

- Bütün bu esaslar dışında TMMOB'nin önünde iki sonut konu daha bulunmaktadır. "Avrupa Mühendisliği" ve "Sertifikalı Mühendislik."

AVRUPA MÜHENDİSLİĞİ (EUR-ING)

TMMOB'nin ulusal üye olma sürecinde bulunduğu Avrupa Ulusal Mühendislik Birlikleri Federasyonu (FEANİ)'nin en etkin çalışma alanlarından birisi de Avrupa mühendisi (EUR-ING) ünvanı vermesidir. bu sistem AB ülkelerinde mühendislerin mesleki ve akademik yeterliklerini karşılıklı tanınması için çıkartılmaya çalışılan yönetmeliğe de bir alt yapı hazırlamaktadır. Avrupa komisyonu FEANİ'NİN EUR-ING sistemini resmi olarak tanımaktadır. Komisyon Avrupa Mühendisi ünvanı alan mühendislerin yetenek testine ve adaptasyon süresine gerek olmadan 39/48 EEC direktifi altında yetkilendirebileceğini açıklamıştır.

Avrupa Mühendisi diploması için oluşturulan kayıt sisteminin yapısı iki ögeye oturtulmuştur.

- 1) Eğitim: Mühendislikteki temel bilgilerin yanısıra kendi dalıyla ilgili bilgisayar, matematik ve fizik konularında yeterli bilgiye sahip olacak şekilde bir eğitim alınmalıdır.
- 2) Mühendislik alanında deneyim: Başvuru sahibi alanında en az 2 yıllık deneyim sahibi olmalıdır. Avrupa mühendisliği kaydı için başvuran kişide toplam 7 yıllık mühendislik formasyonu aranmaktadır.

İlgili şartlar sağlayanlara EUR-ING ünvanını gösterir. Diploma ve Sertifika verilmektedir. Avrupa mühendisliği ünvanını alanlar FEANİ etik kurallarına uymak zorundadırlar.

Avrupa Mühendisliği için yapılan başvuruları FEANİ kayıt komisyonu

değerlendirmekle sorumludur. Avrupa mühendisi diploması için başvuruda bulunacak adayların;

- a) Ülkelerinde ilgili meslek odasına üye olmaları,
- b) Bu odanın bağlı olduğu birlik aracılığıyla FEANİ üyesi olması başvurular doğrudan ulusal üye örgüte yapılması gerekmektedir.

Kısaca FEANİ tarafından belirli bir eğitim ve deneyim düzeyine sahip mühendisler verilen Avrupa Mühendisi ünvanı mühendislerin birlik içerisinde özgür dolaşımına katkıda bulunan önemli bir uygulama olmuştur. Mühendislerin Avrupa Birliği içerisinde serbest dolaşımını daha uygun hale getirecek çalışmalar sürdürülmektedir. AB içinde mühendislik alanındaki örgütlülüğü ve yaptığı çalışmalar açısından öne çıkan FEANİ bu direktifin hazırlanması çalışmalarında önemli bir rol oynamaktadır.

YETKİN MÜHENDİSLİK

İtalya, Fransa, Almanya, İngiltere, ABD, Kanada ve Finlandia'da uygulandığı bilinen profesyonel mühendislik - sertifikalı mühendislik yaygın olarak kullanılmaktadır. Uygulamanın amacı mühendislik hizmetleri alanında kamunun yararına yüksek düzeyde kaliteli ve güvenilir hizmetin verilmesini ve yanlış uygulamaların önlenmesini sağlamaktır. Bu uygulamayla yeterli mesleki etik, bilgi ve deneyime sahip kişilerce bu hizmetlerin verilmesinin özendirilmesi amaçlanmaktadır.

Uygulamanın yapıldığı her ülkede yetkin mühendis olabilmenin ön koşulları aşağıda belirtilmiştir.

- a) Mühendislik diplomasına sahip olmak,
- b) Belirli sürelerde mesleki çalışmalar yapmak ve bu durumu belgelemek,
- c) Yetkin mühendislik kurulunun açtığı sınavda başarılı olmak,
- d) Bu ünvanı aldıktan sonra her yıl

EĞİTİM DOSYASI Hakkında

belirli bir süre meslek içi eğitim almak ve bu durumu belgelemek.

Bazı ülkeler ulusal sınırlar içinde her üniversitenin diplomasını yeterli görmekte, bazı ülkeler ise Meslek örgütleri tarafından akridite edilen üniversite diplomalarını yeterli görmektedirler.

Mesleki çalışma içinde minimum 5 yıl çalışmış olmak öngörülmekle birlikte adaylar yetkinlik alanları çerçevesinde belirli bir süreyi tasarımcı, belirli bir süreyi de uygulamacı olarak tamamlamak ve bunu belgelemek zorundadırlar. Daha sonra yapılacak sınav, Meslek odası veya yetkili kurulun belirlediği komisyon tarafından organize edilmektedir. Yazılı bölümde adaylar "Yetkinlik alanı ile ilgili genel bir değerlendirme" veya "içinde yer aldığı herhangi bir projenin detaylı tanıtımı" istenmektedir. Sözlü bölümde ise mesleki bilginin yanısıra diğer konularda da kendisini ifade edebilme düzeyine bakılmaktadır. Yetkin mühendis ünvanı alan herkes, her yıl 5-14 gün meslek odasının organize ettiği meslek içi eğitim programlarına katılmakla yükümlüdür. Teknik bilginin yarı yılının giderek kısaldığı gerçeğinden hareketle programın en can alıcı bölümünü meslekiçi eğitim oluşturmaktadır. Uygulayıcı ülkeler meslek içi eğitim oluşturmaktadır. Uygulayıcı ülkeler meslek içi eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve niteliklerinin geliştirilmesi için yoğun çalışmalar yapmaktadır.

Yetkin mühendislik kavramının bazılarınca elitist/seçkin bulunabilmesi olasılığına karşı yine de kalite ve güven artırıcı bir formül olarak konunun TMMOB içinde tartışılması gerekmektedir.

EĞİTİM VE ÖĞRETİM KONUSUNDAKİ YAKLAŞIMLAR

Demokrasinin dayandığı temel koşullardan biri de örgütlülüktür. Üretimi de sermayede görev alan eğitilmiş insan gücünün büyük bir kesimini mühendis mimarlar

oluşturmaktadır. Bu kesimin örgütü TMMOB'nin Demokrasi Kurultayını düzenlemesi de gerçekten önemli ve anlamlıdır. Demokratikleşme uzun soluklu bir gelişme sürecidir. Bu nedenle eğitim demokrasi kurultayında değinilmesi gereken temel sorunlardan biridir. Eğitim insan kişiliğini tüm yönleriyle geliştiren, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı sağlayan bir süreçtir. Gireceğimiz yüzyılın iş gücünden çok beyin gücüne dayanacağı, bilgi çağı olacağı, bundan daha çok gelişeceği ön görülüyor. Eğitim sistemi bu değişime uymak zorundadır. Eğitim sisteminin bütününde önemli iki adım, eğitim felsefesi ve eğitim teknikleridir. Eğitim felsefesi ülkelerin önemle durdukları kendi toplumların kalkınması ve gelişmesindeki hedefleri, yöntemleri belirlemeyi sağlar, ulusal karakter taşır. Ancak saptanan hedef ve yöntemlerin bilime dayalı oluşu zorunludur. Eğitim teknikleri ise evrenseldir.

Eğitim uzun süre belirli sınıflar için hak olarak görülmesine karşın 1789 Fransız devrimiyle her bireye yansımaları atılmaya başlanmıştır.

Fransa 1791 Anayasası ile tüm yurttaşlara parasız eğitim gerekli görülmüş, 1870'de İngiltere, 1872 Japonya'da başlamıştır. Türkiye için ilk kez 1924 Anayasasında devletin sağlayacağı olanaklarla tüm vatandaşların eğitimden yararlanacağı hükme bağlanmıştır. Temel hak olarak nitelene temel eğitimin zorunlu ve parasız olduğu TC anayasalarında (24.02.1924 -

1961 - 9.11.1982) belirlenmiştir. İlk kez III. Beş yıllık planda (1973-1977) 8 yıllık temel eğitimin gereği vurgulanmıştır. Bilindiği gibi bilimsel ve teknolojik olarak gelişmiş ülkelere bakıldığında zorunlu temel eğitim programının özü laik, demokratik, ilerici ve katılımcı bir içerik taşımaktadır. 8 yıllık eğitim hedefine ulaşabilmesi için eğitimcilerin programa uygun olarak eğitilmeleri zorunludur. Eğitim kurumları eğitimci ve eğitilenlerin gereksinimlerine uygun fiziksel araç ve gereç donanımına sahip olmalıdır.

Yukarıda belirlenen koşulların gerçekleşmesinin sağlamakta en büyük görev devlete düşmektedir.

Birlik haberlerinin Eğitim konulu bu dosyasında yukarıda görüldüğü gibi eğitimin sorunları anlamında farklı konulara değinilmekte ve konuya tartışmaya açık bir yorum getirilmektedir. Eğitim konusu başlıbaşına bir tartışma konusu olduğundan TMMOB ve EMO boyutunda bundan böyle de irdelenmesi gereken ülkemizin temel sorunlarından biri olma işlevini sürdürüyor. Çünkü biz biliyoruz ki, eğitim olmaksızın mühendislik-mimarlık yapabilmek mümkün değildir. Odamız İstanbul Şubesinde bu konuda içinde bulunduğumuz dönem boyunca yetersiz de olsa eğitim çalışmalarına öncelik verilmeye çalışılmıştır. Önümüzdeki dönemlerde de başlatılmış bulunan bu çalışmalarını sürdürmek, meslektaşlarımız açısından yerinde bir çalışma olacaktır.

7.nci Enerji Kongresi Notları

Sebat Erdoğan

03-08 Kasım 1997 tarihlerinde gerçekleştirilen 7. Enerji Kongresinde sunulan yüzden fazla tebliğ "Enerjide Verimlilik", "Enerji Politikaları ve Planlamaları", "Enerji ve Çevre", "Enerjide Yerli Teknoloji" gibi başlıklar altında sunuldu. Türkiye ve dünyanın enerji durumu hakkında, enerji ile ilgili çeşitli araştırmalar hakkında çeşitli bilgilerin verildiği kongre ile ilgili bazı notlar aşağıda sunulmuştur.

1- Türkiye 1997 yılında yaklaşık 2,02 Milyar kWh elektrik enerjisi ithal etmiştir.

2- 1998 yılında ise bu rakam 8-10 Milyar kWh'a tırmanması olasıdır.

3- Bu şekilde bir enerji sorunu olan Türkiye'nin bu sorunu nasıl gidermesi gerektiği hakkında birçok görüş öne sürüldü. Nükleer enerji santralleri kurmak öne sürülen çözümlerden biri idi. Dünya toryum rezervlerinin %60'ının Türkiye'de bulunması bu görüşü destekleyen en güçlü neden idi. Buna karşılık ABD'nin 1978 yılından beri nükleer enerji santral inşaatlarını durdurmuş olması, Kanada'nın şu an işletme halindeki 21 nükleer santralin 7-9'unu 1998 yılında kapamayı planlaması, nükleer enerji santrallerinin çevreye etkisi gibi konular ise nükleer enerjinin dışındaki kaynaklara yönelmesi gerektiğini ileri süren düşüncelerin temel dayanağı idi. Enerji sorununu çözmek için ileri sürülen görüşlerden bir diğeri ise temiz enerji kaynağı olarak nitelenen rüzgar, güneş, biomas türü kaynakların kullanılması idi. Bu konuda ise yeterli araştırmaların henüz yapılmadığı bildirildi.

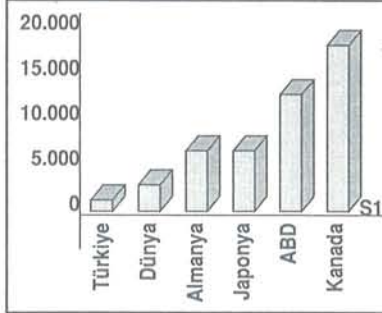
3- Türkiye enerji yatırımlarında komşu ülkelere nazaran geri kalmış durumdadır. Enerji üretimi 1970-1991 yılları arasında %101 artarken aynı dönem içerisinde Yunanistan %478, Suriye %579 artmıştır.

4- Bir ülkenin gelişmişliğini ölçmede kullanılan ölçülerden biri, kişi başına düşen enerji üretim ve tüketim rakamlarıdır.

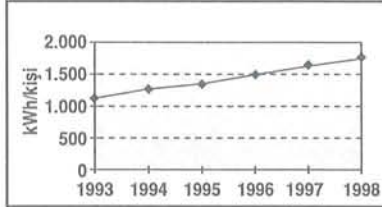
	Bazı Ülkelerde 1994 Yılı Kişi Başına Elektrik Enerjisi Tüketimi (kWh/Kişi)
Türkiye	1280
Dünya	2245
Almanya	6528
Japonya	7726
ABD	12711
Kanada	17510

	Ülkemizde Yıllara Göre Kişi Başına Elektrik Enerjisi Tüketimi (kWh/Kişi)
1993	1227
1994	1280
1995	1376
1996	1499
1997	1639

1994 Yılında Kişi Başı Enerji Tüketimi

Ülkemizde yıllara göre Kişi Başı Elektrik Enerjisi Tüketimi

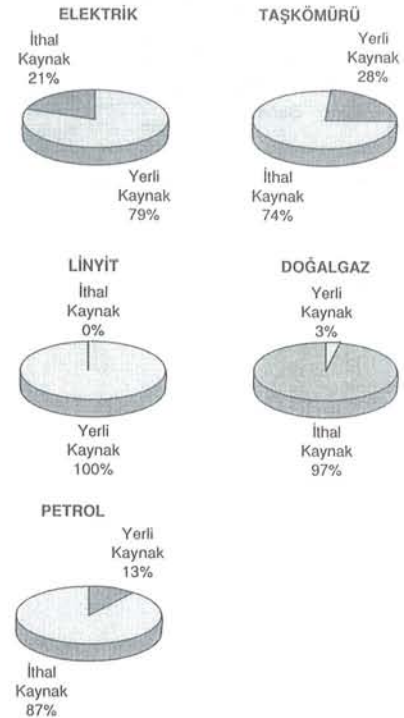
5- Açıklanan veriler teknolojik ülke bir yana, sanayileşmiş ülke olmadığımızın göstergesidir. Enerji sektörünün gerektiği gibi büyütülmemesi, darboğaz olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, tükettiği genel enerjinin %40-%42'sini kendi kaynaklarından üretebilmekte, geri kalan açığı petrol, doğalgaz ve kömür dışsalımı ile kapamaktadır. Bu dış alım kalemlerine şimdi yıllar sonra bir kez daha elektrik eklenmektedir.

6- 2020 yılında enerjide yerli üretim payının %35'lere düşmesi ve beklenen açığın giderek artması bir

darboğazdır. Geçmişte yalnızca petrol dışsalımı olan Türkiye, petrolün yanısıra doğalgaz ve elektrik dışsalımları yapmak zorundadır.

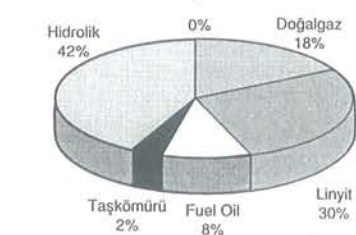
7- 1996 yılında enerji ithalatına yaklaşık 4 milyar dolar civarında ödeme yapılmıştır. Enerji ithalatında geçmiş yıllarda olduğu gibi ham petrol ve petrol ürünleri (29.5 TEP) birinci sırayı alırken bunu doğal gaz (7.1 TEP) takip etmiştir.

8- Aşağıda 1995 yılına ait birincil enerji arzı görülmektedir.

9- Bugünkü tüketim rakamları ile petrol rezervlerinin yaklaşık 43 yıl, doğalgaz rezervlerinin 66 yıl, kömür rezervlerinin 235 yıl ömrü kalmıştır.

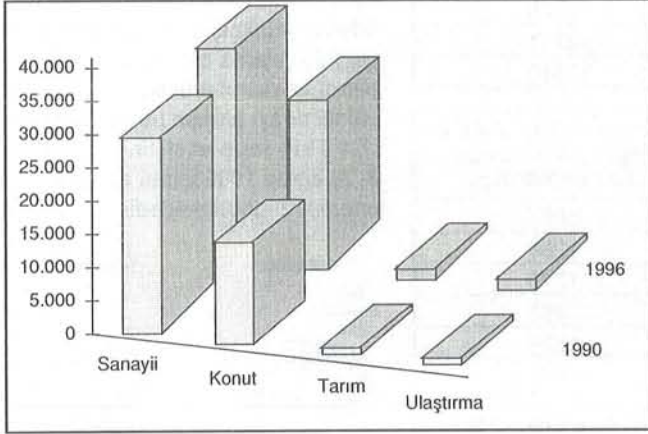
Elektrik Üretiminde Enerji Kaynaklarına Göre Dağılımı

11- Bir sonraki sayfada ise elektrik enerjisinin 1990 ve 1996 yıllarındaki sektörel dağılımı görülmektedir.

7.nci Enerji Kongresi Notları

Yıllar	Sanayi	Konut ve Hizmetler	Tarım	Ulaştırma	Toplam (GWh)
1990	29212	16688	575	345	46820
1996	39946	32188	1484	539	74157

11- Enerji üretiminden kaynaklanan çevre sorunları ürkütücü boyutlara varmıştır. Asit yağmurları ve küresel ısınmaya neden olan SO₂, CO₂ gibi emisyonları minimize edecek enerji üretim teknolojileri üzerinde büyük gelişmeler elde edilmiştir.

12- Bütün bunların sonucu olarak enerjinin verimli ve bilinçli harcanması bir zorunluluk olmuştur.

13- Ülkemizde yaklaşık yıllık olarak 3 milyar \$ civarında bir enerji tasarrufu potansiyeli mevcuttur. Bu konuda başarıya ulaşabilmek için devletin yanısıra insanlarımız, sanayicimiz de ilgi göstermelidir.

Enerji Sektöründeki Son Gelişmeler

Nüseyin Yeşil - EMO İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

ENERJİ POLİTİKALARI

- Özelleştirme furyası,
- Nükleer Santral ihaleleri,
- Elektrik Kesintileri söylemi,
- Termik Santraller için alınan mahkeme kararlarının uygulanmaması,
- Yap İşlet (Yİ) modeli ile ihale edilen 5 adet doğalgaz santrali için yürütmeyi durdurma kararının uygulanmaması.

İşte iktidarların yürüttüğü enerji politikaları.

Ülkemizde diğer alanlarda uygulanan politikalar gibi (sanayi, konut, ulaştırma vb.) enerji politikaları da yerli ve yabancı tekellerin çıkarına ve istemine göre şekillenmektedir.

70'li dönem (1970'de) TEK adı altında elektrik elde toplanan elektrik enerjisi üretim, iletim ve dağıtım birimleri 1984'den sonra İMF dağıtım deyince dağıtılmıştır. TEK, TEAŞ ve TEDAŞ diye ikiye bölünmüş, TEDAŞ içinde de 7 adet şirket kurulmuş ve satışa hazır hale getirilmiştir.

Şimdi de özelleştirme furyası başlamıştır.

Bir dönem hiç ihtiyaç yok iken (Gökova Santrali bugün bile deneme ürümi yapmaktadır.) bir firmanın zengin edilmesi uğruna dünyanın en güzel kıyılarında olan Gökova'ya koca bir dağ ortadan kaldırılarak bir termik santral yapılmıştır.

ABD ve Avrupa'da işsiz kalan Nükleer Santral üreticilerinin istemi ve jayatması sonucunda "enerji sorunuza" çözüm olarak Nükleer Santral kurulması kararlaştırılmış ve ihaleye çıkılmıştır.

Bu iddiamızı kuvvetlendiren, Refah-Yol iktidarı koalisyon protokolüdür.

DYP-RP koalisyon protokolünde "Nükleer Santral kurulacaktır." maddesi yer almıştır. Bu, acaba o zaman güvenoyu almak için batıya verilen bir ödün müydü? Kısaca bugüne değin gereksinimlerine uygun bilimsel bir elektrik enerjisi politikası uygulanmamıştır.

• Konu özgürce tartışılmamaktadır".
Kamuoyu:

"Ya karanlık, ya Nükleer Santral", "Ya karanlık, ya Özelleştirme" ikileminde bırakılmaktadır.

• Kesintilerin yapıp yapılmaması konusunda yetkililer farklı şeyler söylemektedirler. Bunun netleşmesi gerekmektedir.

• 28 Ekim 1997 tarihli Yeni Yüzyıl. Sn. Yılmaz: Elektrikler her an kesilebilir.

29 Ekim 1997 tarihli Yeni Yüzyıl. Sn. Ersümer: Şimdilik elektrik kesintisi yok. Sn. Köseoğlu ise (TEAŞ Genel Md.): Elektrik kesintisi kaçınılmaz değil, diyorlar.

Kısaca kesinti söylemi, nükleer santral ihalesinin gündeme geldiği tarihlerde sıkça kullanılmakta. İhale ertelenince veya zarflar açıldıktan sonra da bu söylemden vazgeçilmektedir.

1 Kasım 1997'de Marmara Bölgesinde kesintilerin başlayacağı söylenmekteydi. Uygulamanın başlayacağı söylenen Marmara Bölgesinde ve özellikle İstanbul'da kesinti 1995 yılından bu yana zaten yapılmaktadır.

Ancak bu kesintilerin nedeni üretim yetersizliği değil, dağıtım şebekesinin yetersizliği ve özelleştirme politikaları sonucudur.

Yoğun göç olan ve çarpık sanayileşme politikası sürdürülen Marmara Bölgesinde ve özellikle de İstanbul'da dağıtım şebekesine 1990 yılından bu yana yatırım yapılmadı.

Ayrıca 1990 yılından bu yana üretime de yatırım yapılmadı. Çünkü özelleştirme politikasına güvenildi. Özelleştirme politikası sonucunda enerji sektöründeki yatırımların devletin sırtından alınacağı varsayıldı.

Ancak güvenilen dağlara kar yağdı. Özelleştirme politikasının bir modeli olan YİD modeli ile 6 yılda 34 MW gücünde santral yapılabildi. Özel sektör bu modeli beğenmedi ve dönemin Anayol Hükümeti Yap İşlet (Yİ) formülünü önerdi. (Yapıp ömür boyu işletmek). Hükümet de formülü benimsedi ve uygulamaya koydu.

İleride bu model de beğenilmeyecek ve "Yapın verin işletelim" denilecektir. Mevcut santral kapasitemize baktığımızda Hidrolik + Termik Santrallerin toplam kurulu gücü 22.000 MW'dir.

Anı puant dediğimiz (yılda birgün ve bir saatten az bir zaman içinde çekilen en büyük güç) de 12 Ağustos'ta 1997 14.381 MW'dir.

Ülkemizde kapasite kullanma oranı son derece düşüktür. Bu oran %50.9'du. Yani kurulu gücün yarısını kullanmaktayız. Kapasite kullanma oranını yukarı çekerek aynı kurulu güç ile daha fazla enerji elde edebiliriz.

Ülkemizin, bugünkü üretim teknolojileri esas alındığında elektrik enerjisi potansiyeli 84.000 MW'dir. (Şu anda bunun %25'i kullanılmaktadır). 2010 yılında ise kurulu güç 54.000 MW olacaktır. O zaman bu potansiyelin %63'ü kullanılabilir olacaktır.

- Hidrolik potansiyelimizin %28'i kullanılmaktadır.
- Linyit rezervlerimizin %33'ü kullanılmaktadır.
- Jeotermal potansiyelimizin 2.540 MW'dir. Bunun %3'ü kullanılmaktadır.
- Ülkemizin rüzgar ve güneş enerjisi potansiyeli hiç araştırılmamıştır. (Rüzgar enerjisinden yararlanan ülkelerin başında 1.557 MW ile ABD, 1412 MW ile Danimarka gelmektedir). Ülkemizde dağıtım şebekesindeki kayıplar %30'lara varmaktadır. Üretilen elektrik enerjisinin %70 net olarak tüketilmektedir. Yani 100 milyar kWh ürettiyorsak 31 milyar kWh dağıtım şebekesinde kaybolmaktadır.

- Dünya ortalaması %6-10 arasındadır.
- Bütün bu gerçekler ortada iken ihalesi yapılan ve 2005 yılında devreye girmesi planlanan 1000 MW gücündeki Nükleer Santralin 1997 yılının kasım ayında meydana geleceği iddia edilen elektrik kesintilerine ne yararı olacaktır. 2010 yılındaki kurulu gücümüzün 54.000 MW olacağı düşünüldüğünde 2010 yılına kadar kurulacak olan 2 adet 1.000 MW'lik 2.000 MW gücündeki nükleer santrallerin toplam güç içindeki payı %3 civarında olacaktır.

Enerji Sektöründeki Son Gelişmeler

- Halbuki dağıtım şebekesindeki kayıplar %10'lara düşürüldüğünde bugünkü kurulu güce göre 4 Adet 1.000 MW'lık Nükleer Santrallerin üreteceği enerjiyi kazanırız.

2010 yılındaki kurulu güce göre 10 Adet 1.000 MW gücünde Nükleer Santral'in üreteceği elektrik enerjisi üretmiş oluruz.

Gelelim özelleştirme politikalarına

- Özelleştirme politikası sektörümüzü iyice çıkmaza sürüklenecektir.

- Üretim ve dağıtım açısından bölgesel ve özel tekeller oluşacaktır.

- 12 Termik Santral ihalesine baktığımızda ülke kaynaklarının çarçur ve talan edildiğini görmekteyiz.

- 20 Yıllığına devredilen 12 Adet (10 Adet'inin devri yapıldı) Termik Santral'in bir yıllık karı 708 milyon dolar 20 yıllık karı 15 milyar dolar (10 adade 1.2 milyar dolar) devrediliyor.

- Bu 12 Santralin kuruluş maliyeti 7.5 milyar dolar devam eden yatırım 2 milyar dolar.

Dolayısı ile toplam yatırım tutarı 9.5 milyar dolar olan santralleri 1.6 milyar dolara devretmeyi anlamak mümkün değildir.

- 25 Dağıtım şebekesi işe 30 yıllığına, 2.6 milyar dolara kiralanmak istenmektedir. Bunların 1 yıllık karı 1 milyar dolar, 30 yıllık karı 30 milyar dolardır.

İlan edilen devir bedeli 1923'den beri dağıtım şebekelerine yapılan yatırımları karşılama oranı %8.7 Elektrik enerjisi sektörüne yapılan yatırımları karşılama oranı %4'tür.

Burada bir çarpıcı yan daha bulunmaktadır.

- Devir alacak kuruluşlara, dağıtım şirketleri bugüne kadar güvence bedeli olarak topladıkları 1 milyar 285 milyon doları peşin ödeyeceklerdir.

- Devir alacak şirketler ise 2.6 milyar doların %50'si olan 1.3 doları peşin ödeyeceklerdir. Bu mahsup yapıldığında devir alan şirketler hiç peşin para ödemedikleri gibi üstüne 85 milyon dolar peşin alacaklardır.

Elektrik enerjisi üretim maliyeti Hidroelektrik Santraller'de ortalama 146 TL/kWh, Termik Santraller'de 5.000-6.000 TL/kWh ortalama 3.000 TL/kWh satış fiyatı 12.800 TL/kWh,

Hiçbir mal ve hizmete maliyeti ve satışı arasında 4 misli fark olan bulunmaz. İşte yerli ve yabancı tekellerin iştahını kabartan tablo da budur.

Santrallerin kuruluş maliyetleri

HES 1.200 kW/Dolar

Linyit 1.600 kW/Dolar

Rüzgar 1.000 kW/Dolar

Nükleer 5.000 kW/Dolar

Doğalgaza 680kWh/Dolar

Santrallerin ömürleri:

Termik 25-30 yıl

Nükleer 30 yıl

Hes 50-75 yıl

Çözüm önerileri

1) Dağıtım şebekesindeki kayıplar %10'lara düşürülmelidir. Bu durumda bugünkü kurulu güce göre 4 adet 1.000 MW'lık güç elde etmiş oluruz. 4 adet 1.000 MW'lık Nükleer Santral yapmayız.

2) Türkiye'de en az ön inceleme aşamasında etüdü tamamlanmış ekonomik yapılabirliği belirlenmiş halen işletmede olan ve inşa halindeki dahil 510 adet hidroelektrik santral bulunmaktadır. Bunların 99 adedi işletmede olup kurulu güçleri 9.933 MW'dir. Geri kalanların planlanan zamanda bitirilmesi,

3) Özelleştirme çalışmaları nedeniyle termik santrallere ve kömür madenlerine yenileme ve iyileştirme yatırımları yapılmadığı gibi yönetim açısından da bu işletmeler elden çıkarılmıştır. Bu olumsuzluğun acilen giderilmesi halinde mevcut tesislerden yaklaşık 17 milyar kWh daha fazla elektrik üretmek mümkün olacaktır. Toplam 2.500 MW gücünde ve yıllık üretimleri 16.3 milyar kWh olan termik santrallerin acilen inşası, ayrıca kömür ile çalışan mevcut santrallerden sağlanacak verim artışı ile yılda 33 milyar kWh ilave üretim yapılabilir. Bu değer Türkiye'deki üretimin 3'te biridir. (Çevreye verdikleri zararın en aza indirilmesi koşulu ile).

4) Enerji verimliliği bir tür kaynak olarak değerlendirilmeli bunun için enerjiyi az

tüketen sanayi teşvik edilmelidir. (Genel olarak tasarruf yapılmalı).

5) Yenilebilir enerji kaynakları için arge çalışmaları başlatılmalı Güneş ve Rüzgar'dan elektrik enerjisi üretimi teşvik edilmeli.

6) Sistem ve sistemin işleyişi incelendiğinde görülen odur ki sistemin üretim kapasitesi ve kurulu gücünü arttırmak kaliteli (kesintisiz) enerji için yeterli değildir. Kaliteli enerji için iyi planlama, planlanan yatırımların zamanında bitirilmesi ve iyi bir enterkonekte sistem işletmeciliği şarttır. Tüketicilere yansıyan enerji kesilmelerinin en büyük nedeni O.G. dağıtım şebekesi yetersizliğidir.

7) Elektrik enerjisi arzı ülke sanayisini gelişimi ve ve kalkınma için temel önemde kar amacı güdülmenden hatta gerektiğinde subvansede edilerek, yerine getirilmesi gereken bir kamu hizmet alanıdır. Bu alanda özelleştirme ya da bugün yapılmaya çalışılan talandan vazgeçilmelidir.

8) Devlet tekelinin suni olarak parçalanmış yapısı reorganize edilmeli siyasi nedenlerle kenara itilen deneyimli kadrolar göreve çağırılmalı, kalifiye eleman ihtiyacı acilen giderilmelidir.

9) Elektrik enerjisi üretimi, iletimi ve dağıtımını tek elden kamu adına özerk bir yapı tarafından yürütülmeli ve bu yapı çalışanlar tarafından denetlenmelidir.

10) Hukukun üstünlüğüne inanılıyor ise bu sektördeki özelleştirmelerin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararları ile Yatağan Yeniköy, Gökova Termik santraller için kapatma kararları uygulanmalı Gökova açılmamak üzere kapatılmalı ve Yeniköy'e taşınmalı.

11) Bilinen risklerin bir tarafa 1000 MW gücündeki bir Nükleer Santralin 5-6 milyar dolar olduğu düşünülürse 2010 yılına kadar 2 adet 2020 yılına kadar 11 adet yani 2010 yılına kadar 10-12 milyar dolar 2020 yılına kadar da 50-60 milyar dolar harcamanın doğru olmadığı ayrıca şimdi de borcumuzun yarısına yakın olduğu unutulmamalıdır. Doğal kaynaklarımızı %30'larda kullanırken N.S. düşünmenin yanlış olduğunu onun için bu ihaleden vazgeçilmelidir.

Kainattaki tek dünya olarak bir misyonumuz var.

Arayışımız;

Yaşamın güzelliğine saygılı olmak ve doğal kaynakları, gelecek nesiller için korumak,

Amacımız;

Çevre bilincine vararak en iyi yaşam tarzını öğretmek,

Görevimiz;

Gezegeminizde yaşayan tüm canlılar arasında sevgi, eşitlik ve barışı destekleyen bilinçli dünya vatandaşları olmak,

Rolümüz;

Doğa sevgisi eğitimi vererek insanlık için daha iyi bir yaşam anlayışı için çalışmak,

Andımız;

Bütün canlıların varolmasıyla birey olarak varolabileceğimizi anlamak, yaşamı korumak ve geçmişe saygı duymak...

DÜNYA GELECEK BİN YILA HAZIR MI?

Gelecek bin yıl yaklaşırken, dünya çapında giderek artan enerji talebi, hassas durumdaki çevreyi tarihin hiç bir devrinde olmadığı kadar tehdit etmektedir. Enerji ve çevre arasındaki karmaşık ilişkiler ve yeni teknolojilerin kritik transferi ile gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olan ülkelere karşı insifatiflerinin güçlenmesi konularında eğitim ve araştırma çalışmalarının yapılması acil bir ihtiyaçtır.

Bu genel görüş açısı temel çerçevesinde; enerji ve çevre politikaları artık birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. Hem kendimiz ve hem de gelecek nesiller için çevreye saygılı, tahribata neden olmayan büyümenin desteklenmesi konusunda dikkate değer bir uluslararası bilinçlenme söz konusudur.

Kendimiz ve gelecek nesiller için çevreyi koruma konusunda bilinçlenmede, uluslararası ölçüde önemli bir büyüme olmuştur. 1992 Haziran'ında Birleşmiş Milletler

Çevre ve Gelişim Konferansı (United Nations Conference on Environment and Development (UNCED)) delegeleri üç dökümanı onaylamışlardır: Çevre ve gelişme hakkında Rio Deklerasyonu, Gündem 21 (desteklenebilir gelişim için ulusal ve uluslararası hareketler konusunda geniş kapsamlı bir rehber) ve Ormanların desteklenmesi konusu 15 prensip rapor. Bunlara ilaveten iki adet de uluslararası anlaşma imzalandı: 29 Aralık 1993'te yürürlüğe giren biyolojik çeşitler hakkında anlaşma ve 13 Aralık 1993'te istenilen 50 ülkeden 44'ünde onaylanan iklim değişiklikleri hakkındaki rapor.

Rio Konferansı gezegenimizde çevre koruma konusunda giderek büyüyen uluslararası taahhütlerden en önemlisidir. The Green Think Tank göndeminin en üst sırasında; uluslararası enstitülerle ve çevre için sürekli hareketin arkasındaki itici güç olan NGO'ların pek çoğu uluslararası ilişki ve bilgi eksikliği nedeniyle yok olmaktadır. Misyonu ve alanda tek oluşu nedeniyle, The Green Think Tank, İleştirim ve bilgilendirme konularındaki büyüme hızlandırabilecek güçtedir.

FLORA, FAUNA VE İNSANLIK

Çevre problemlerinin daha iyi kavranabilmesi için toplumu etkilemek hedef alınmalıdır. Daha da ötesi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki radikal yaklaşımlar tartışılmalıdır. Nüfus artışı çevre üzerinde önemli ve karmaşık bir etkiye sahiptir. Günümüzdeki insan nüfusunun artış hızı, tarihin hiç bir döneminde görülmemiş derecede büyüktür. 1950 yılında 2.5 milyar olan dünya nüfusu, 1992'de 5 milyara ulaşmıştır ve gelecek yüzyılın ortalarına doğru yaklaşık 10 milyar olması beklenmektedir. Son birkaç on yıldır özellikle son 50 yılda insanlar çevre üzerine olağanüstü bir etki yapmışlardır. İnsan aktivitelerinin sonucu olarak 1.2 milyar hektar, yani dünya ekilebilir alanlarının %10'5'u değerini yitirmiştir. Bu korkunç büyüklükteki alan kabaca bir yaklaşımla Çin ve Hindistan'ın toplamı kadardır. Niteliğini kısmen kaybetmiş alanlar da dikkate alındığında, toplam

toprak yüzeyinin %17'si gibi bir rakama ulaşılmaktadır. buna ilaveten, son birkaç on yıldır, sahil şeritlerinde yaşayan ve okyanuslar, bataklık alanlar ve kıyı şeridindeki biyolojik çeşitliliğe olumsuz etki yapan nüfus da büyük bir hızla artmaktadır.

Hassas çevresel dengeler kömür madenleri işletilmesi, gaz üretimi ve asit yağmurlarının sonucu olarak toprağın niteliklerini kaybetmesi yönünde etkilenmektedir. Fransa'da; asitle maden çıkarılması, rafineri işletmeleri ve arıtılmamış atık sular nedeniyle, büyük ölçüde su kirlenmesi oluşturmaktadır. Marinalar da yağ atıkları, kimyasal atıklar ve atık sular nedeniyle kirlenmektedir. büyük bir ilgi gösterilmesi gereken hava kirliliği ise; fosil yakıtların kullanılması, bitki örtüsünün ve ormanların yok edilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Endüstrileşmiş ülkelerde hergün yeni bir tehlikeli madde haberi ortaya çıkmaktadır. Bu tehlikeli maddelerin neden olduğu çevre problemleri, gelişmekte olan ülkelerin endüstrileşmesine bağlanabilir.

Ç.N. Flora : Bir bölgede yetişen bitkiler topluluğu.

Fauna: Bir bölgede yaşayan hayvanlar topluluğu.

Su kaynakları insan atıklarının etkisiyle kirlenmektedir. Bazı bölgelerde bu kirlenmede kimyasal maddeler ve ağır metallerde görülmektedir. Bu kirlilik türünü standart arıtma teknikleriyle içme suyundan temizlemek çok güçtür. 1992 dünya gelişim raporuna göre: "Su kirlenmesinin sonucu olarak salgın hastalıklardan her yıl milyonlarca kişi ölmekte ve bir milyardan fazla insan da hastalanmaktadır. "Endüstrileşmiş uluslardan pek çoğu halen tehlikeli endüstriyel atıklarını okyanuslara pompalamaktadırlar. Okyanusların kornması sadece bir ülkenin sorumluluğu olmayıp, bütün ülkelerin birlikte yoğun gayret göstermelerini gerektirmektedir. Balıklar ve kirlenme ulusal sınır tanımayıp, uluslararası çapta örgütlenmemiş, ulusal düzeyde kalan kirlilikle mücadele hareketi başarısızlığa

mahtumdur. Dünya çevre ve gelişim komisyonuna göre "Gelişimin yararları zengin ve fakir ülkeler arasında paylaşılmadığı halde; şehirleşme, endüstri ve zirai büyümenin olumsuz yönü olan kirlilik, su ve hava yoluyla ülkeden ülkeye ve karmaşık gıda zinciri yoluyla da mekandan mekana yayılmaktadır.

Yakın geçmişte yapılan bir araştırmaya göre dünyanın en büyük 20 şehrinde hava kirliliği, dünya sağlık örgütünün verdiği uç değerleri aşmıştır. Bu şehirlerin hepsinde en az bir çeşit hava kirlileti sınır değeri aşmış durumdadır. Kömür, petrol gibi fosil yakıtların yanması sonucu atmosfere yayılan CO₂ yoğunluğu %25 artmıştır. Sadece fosil yakıtların kullanımından açığa çıkan miktar 1950'den beri 3.6 kat artmıştır. Son kırk yılda fosil yakıt kullanımı; 1950 yılına kadar açığa çıkarılmış 187 metrik ton CO₂'e ilaveten 559 milyar metrik ton CO₂ açığa çıkmasına neden olmuştur.

Biyolojik çeşitliliğin korunması, şimdiye dek görülmemiş derecede acil bir konudur. Bilimsel araştırmalar, vahşi türleri de kapsamak üzere genetik çeşitliliğin insanların sıkıntılarını azaltıp, yaşam standartlarını da yükselttiğini göstermektedir. İnsan nüfusundaki artış, çevre koşullarını hızlı bir şekilde kötüleştirmekte ve doğal çeşitlilik azalmaktadır. 1984 yılında Norman Myers, toplam 5-10 milyon çeşitten, her gün bir çeşidin veya yılda 400 bitki veya hayvan türünün neslinin tükendiğini tahmin etmektedir. Yok olan türler 1990'da 10.000 ve 2000 yılı sonuna kadar da 50.000'e yaklaşacaktır.

YENİLEMEZ ENERJİ KAYNAKLARI TÜKENDİ. YENİLENEBİLİR OLANLAR DA GENELLİKLE YENİLEMEZ

Son yüzyıl içinde biyom enerji, odun ve tarımsal artıklardan elde edilen enerji kabaca üç kat artarken; kömür, petrol, nükleer enerji ve su gücünden elde edilen enerjinin ticari amaçlı kullanımı 100 kattan fazla artış göstermiştir.

Enerji üretimi ve tüketiminde oluşan bu artıştaki en büyük değişiklik ise son yirmi yıl içinde olmuştur. Eğer dünya ekonomik gelişmesi bütün ülkelerde aynı şekilde büyümeyi sürdürürse, enerjinin verimli kullanılması için ne kadar gayret sarfedilirse edilsin, enerji talebi aynı hızla artmaya devam edecektir.

Son yirmi yılda dünya ticari enerji üretimi %35 artmıştır. Gelecek yüzyıl için üretilen global enerji ihtiyacı tahminlerine göre, 2025 yılında toplam teknik üretimi iki katına, 2050 yılında ise üç katına çıkacaktır. Varolan sosyo ekonomik koşullar ve teknolojiye göre, dünya petrol ihtiyacı ancak 40 yıl, doğal gaz 50 yıl, kömür 200 yıl ve uranyum 40 yıl karşılanabilir.

Son on yılda dünya ticari enerji ihtiyacının %39,6'sı petrolden karşılanmıştır. Bu oran; kömür ve katı yakıtlar için %28, doğalgaz için %22,7, nükleer güç için %6.8 ve hidrolik için %2.8'dir. Pek çok gelişmiş ülke ciddi bir petrol eksikliği sorunu ile yüzyüze iken; pek çoğu üçüncü dünya ülkelerinde olmak üzere iki milyardan fazla insan enerji ihtiyacını petrolden karşılamaktadır. Birleşmiş milletler istatistikleri; 1991 yılında endüstreleşmiş ülkelerin dünyadaki toplam enerjinin %52.8'ini tüketirken, dünya enerji üretiminin sadece %37.4'ünü gerçekleştirdiklerini göstermektedir. OECD dışında kalan endüstreleşmiş ülkeler, orta Avrupa ve eski Sovyetler Birliği dünya toplam enerjisinin %21.8'ini üretilip, %40.8'ini üretirken, sadece %26.5'ini tüketmektedirler.

Enerji üretimi ve petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil yakıtların tüketimindeki genel gidişatı bu şekilde gözden geçirdikten sonra, fosil yakıtların aksine, yenilebilir enerji kaynaklarının akılcı kullanımla ne kadar süre devam edebileceğinin de belirsiz olduğu gerçeği ile yüzyüze geliyoruz. Yenilebilir enerji kaynaklarının oynayacağı rol büyük ölçüde kabul edilmiş olup, ileriki on yıllarda ana rolü bu kaynakların oynayacağı bazı çalışmalarla kanıtlanmıştır. US Teknolojik Araştırma Ofisinin'ce gerçekleştirilen

talebi senaryosuna göre "yenilebilir kaynaklardan enerji üretiminin 1985'te %220 olan oranı 2025'te %60'lara yükselecektir. (Çoğunluğu hidroelektrik güç olmak üzere) Burada hidrolik güç, aralıklı yenilebilir (rüzgar ve güneş gibi) enerji kaynakları ve bioenerji ile kabaca bir tahmin yapılmıştır. Gelecek yüzyılın ortalarında aralıklı yenilebilir kaynaklar %30 kadar artacaktır.

Buna ilaveten kademe kademe yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımına geçilmesiyle, arazi ıslahı, hava kirliliğinin azalması, yakıt çeşitliliği ve atmosferdeki genel ısı artışının önlenmesi gibi yararlar da sağlanacaktır. Ayrıca bu geçiş; standart klasik enerji sistemleriyle ölçülemeyen nükleer silahların artış tehlikelerini de geriletecektir.

Yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve genişletilmesinin uluslararası bir konu olduğu açıktır. The Castle Grandolfo Kollokyumu "Yeni ve yenilebilir enerji kaynaklarında mükemmellik" için özel bir öneri getirmiştir. Aslında, Vermont Green Think Tank'ı özel alanlarda yenilebilir teknolojilerinin gerçek değerlerinin tayininde uzmanlaşmış ideal bir adaydır. Bu alanlar; dünya üzerinde rüzgar ve güneş açısından ümit verici olan yerler, değişik bölgelerde biyom enerji üretimi için uygun ürün alanları, yüksek verimli ve ucuz maliyetli fotovoltik modüller, yüksek ısı güneş - ısı - elektrik çevrimleri, fuel-cell'e bağlı teknolojiler ve yeni rüzgar türbinleri yapıdır.

Yukarıda sayılan teknolojilerden pek çoğu geçmişte deneme safhasıydı ancak şimdi bazı klasik enerji kaynaklarına göre daha güvenilir ve daha ucuz enerji sağlama aşamasına gelmiştir. Bu yenilebilir enerji kaynakları teknolojisinin endüstreleşmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında transferinin verimli bir işbirliğini kolaylaştırmak için, The Green Think Tank of Vermont; araştırmaları yöneterek ortak yatırımların organizasyonlarına yardımcı olarak, yerel enerji planlarını destekleyerek, eğitim

vererek, okul programları düzenleyerek bu konuda uluslararası bir katalizör rolü oynayabilir.

Pek çok ülke yenilebilir enerji kaynakları potansiyeli ve enerjide verimliliğin artırılması konularında olanaklarını keşfetmeye başlamıştır. Enerjinin nasıl kullanılacağına bilinmesi; enerjinin verimliliğinin artırılmasının ve enerjiye bağlı çevre sorunlarının azaltılmasının önemini kavranması için birincil derecede önemlidir. Endüstrileşmiş ülkelerin; uygulanabilir ticari alternatif teknolojiler, daha verimli ve desteklenebilir yeni enerji politikalarının oluşturulması ve uygun olmayan enerji kaynakları kullanımının önlenmesi için gerekli finansal modeller ve enerjinin verimli kullanımının yaygınlaştırılması konularında önemli bir rol oynamaları gerekmektedir.

Enerjinin üretim, iletim ve kullanımı aşamalarında kayıplar meydana gelmektedir. Yeni teknolojilerin kullanılması genel olarak enerji verimliliğinin artması demek değildir.

İşletme ve yönetim konusundaki deneyimler enerji israfını minimuma indirebilir. Yakın zamana kadar enerji verimliliğine yatırım yapmak birincil bir tercih değildi. Gelişmekte olan ülkeler kaynakları geliştirici yöntemler üzerine değil, kaynağı hızla artırma üzerine yoğunlaşmışlardı. US Teknolojik Değerlendirmeler ofisine göre daha verimli cihazların ve süreçlerin kullanımı, cihazın kullanım ömrü boyunca %50'ye varan enerji santrallerinde verimliliğin %15 artırılmasını ve transmisyon kayıplarının %6 düşürülmesi mümkündür. Son kullanıcıda verimin %25 artırılmasıyla, elektrik üretimi ihtiyacı %40'tan fazla azalacak ve bu da yatırımlardan büyük ölçüde tasarruf edilmesini sağlayacaktır.

Günümüzde teknolojik gelişmeler; örneğin gaz türbini ve buhar türbinin kombine çalıştırılması ve atık ısının da enerjiye dönüştürülerek %50 gibi bir verim elde edilmesi gibi enerji kaynaklarının genişletilmesi olanaklarını sağlamaktadır. Kömürü gazlaştırma teknolojisinde ise kömür yüksek sıcaklıkta ısıtarak gaz

haline getirilmekte ve bu gaz doğal gaz türbinlerine benzer yüksek verimli türbinlerde yakılmaktadır. Bu teknolojinin yüzyılın başındaki uygulamaları, klasik kömür santrallerinden daha düşük bir yatırımla %42 verimlilik sağlamıştır. Bunun ötesinde kömürü gazlaştırma işlemi temin ve yüksek kalitedeki hidrojen gazı üretilmesini de sağlar. Bunlar sırasıyla fuel-cell de elektrik üretimi veya enerjili nakil araçlarında geliştirilen teknolojide kullanılabilir.

Enerji verimliliği için gerekli (ışık veya mekanik güç gibi) servis ihtiyaçlarının artması nedeniyle yatırımların büyüyeceği bütün ülkeler için bir temel gerçektir. Ancak sürekli desteklenebilir bir gelişim için enerji verimliliğini arttırmak günümüzde üzerinde çalışılabilir bir argümandır. Enerjinin verimli kullanımı genişleyen enerji tasarrufu planları üzerine yoğunlaşmış olup, küçük NGO seminerleri Radyo-TV yayınları vasıtasıyla kamuoyunu enerji tasarrufunun çeşitli yöntemleri hakkında eğitmektedir. Verimlilikteki artış, en ucuz enerji kaynağının kullanılması ve çevre kirleticilerin azalması anlamına gelmektedir.

Nükleer Enerjide Son Durum

Enerji sektörüne ilişkin kararlar alınırken doğru bilgilerin kullanılması, ülkemizin bugünü ve geleceği açısından yaşamsal önemdedir. Ulusal sorunlarımızı, ulusal çıkarlarımızı gözeterek ve doğru bilgilerle, birlikte değerlendirdiğimizde dışarıdan gelen telkinlere karşı kendi tercihlerimizi oluşturabiliriz. Aksi takdirde her ikisi de ulusal çıkarımıza uygun olmayan ve fakat önümüzde konan iki olumsuz karardan bir tanesini tercih ediyoruz. Bu tercihler ise çoğu kez yurtdışında veya yurtiçinde, doğal olarak kendi çıkarlarını koruyan ve bu yönde yardımcıları tutan, ürün üretip ticaretini yapan kişi ve kuruluşların istekleri doğrultusunda biçimlenmektedir. Bilgi toplumunda sistemli değerlendiren birey ve kuruluşlar sistemli değerlendirmeyen diğer birey, kuruluş ve ülkeleri kandırabilmektedir. bunun ortamını sağlamak üzere serbest piyasada kişi ve firmaların, birbirlerini zor durumda bırakıp batırma da dahil olmak üzere rekabet etmeleri, ulaşılması gereken bir hedef olarak sunulmaktadır.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun Ocak-Nisan 1997 tarihli 26 sayılı bülteninde yer alan dünyadaki nükleer reaktörler tablosunda, gelişmiş ülkelerde, Fransa ve Japonya dışında, planlanan teklifi

yapılmış veya inşa halinde bir tek tane bile nükleer santral bulunmadığı görülmektedir. Fransa ise daha önce inşasına başladığı üç santralin inşaatını sürdürmekte, ancak hiçbir yeni santral planlamamakta ve teklif etmemektedir. Japonya ise gelecekte kullanacağı 22 adet yeni santrali planlamakla yetinilmekte ve teklif edilmiş ya da inşa halinde hiçbir nükleer santrali bulunmamaktadır. Anlaşılana Japonya da 1970'li yıllarda tasarımı ve dünyayı kurtarmak bir yana, dünyanın kendisinden kurtulmaya çalıştığı eski nükleer santral teknolojisine pek sıcak bakmamaktadır. Eski ve sorunlu nükleer santral teknolojisi ucuza satıldığından, sadece Çin, İran, Güney Kore, Tayvan ve şimdi Türkiye'de teklif yapılmış nükleer santraller bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde bulunan nükleer santral üreticileri, bu ülkelerde daha önceden kurulmuş bulunan nükleer santralleri yeni çevresel kısıtlar altında çalıştırmaları gerektiği, ek araştırmaların maliyetini paylaşabileceği kurbanlar aramaktadır. Ayrıca gelişmiş ülkelere ekonomik olmadığı için satmadıkları eski teknolojiye dayalı nükleer santralleri, kendi enerji sistemini bilgiye dayalı olarak planlamayan ülkelere satarak yeni teknoloji için kaynak

yaratmaktadır.

Eğer bir teknolojinin güvenli olarak çalışması için bu kadar çok önlem alınması gerekiyor ise nükleer santrallerin güvenli olduğunu söylemek imkansızdır. Ayrıca dünyada kamuoyundan saklanan ya da duyurulmak zorunda kalınan tüm nükleer kazalar bunun kanıtıdır. Bir teknolojiyi meslek edinmiş olmak, o teknolojinin topluma vereceği zararları gözardı etmeyi gerektirmemektedir. Amerika, Almanya ve İsviçre'nin eski teknoloji olduğu için yarı fiyatına satılmasına rağmen, ekonomik bulup kullanmadığı eski nükleer teknolojinin Türkiye'ye transferini gerçekleştirmek üzere, bundan çıkarı olan yurtdışı firmaları ellerinden gelen her şeyi yapacaklardır.

Eğer bir ülkenin karar vericileri geleceğe ilişkin değerlendirmelerini yaparken kendi ülkelerinin çıkarlarını ve geleceğin teknolojilerini göz önüne almazlar ise yurtdışından gelen telkinlere açık olurlar ve diğer tarafa yardımcı olup kendi ülkelerine kötülük ederler.

Kısacası, geçmişin teknolojileri ile geleceği planlamaya çalışılır.

İnsan Etkinliklerinin Doğa ile İlişki ve Etkileşimleri

Dr. Tanay Sıdkı Uyar
Kocaeli Üniversitesi Öğretim Üyesi

İnsanoğlu günümüzde yavaş yavaş da olsa kendi neslinin küresel bir tehdit altında olduğunu algılamaya başlamıştır. Doğal kaynaklara sahip olma ve o kaynakları sınırsızca tüketme eğitiliminde olan insanların çok yoğun yerleşmediği kırsal kesimlerde, yapılan tahribat doğanın kendini yenileme kapasitesini aşmadığı için, büyük sorunlar yaşanmamıştır. Ancak nüfusun yoğun olduğu kentlerde sürdürülen insan etkinlikleri ve bu etkinlikler için gerekli enerjinin üretimi ve kullanımı sırasında doğal kaynakların hızla tüketilmesi ve doğaya bırakılan katı, sıvı ve gaz atıkların miktarının doğal taşıma kapasitesini aşmasıyla birlikte yerel, ulusal ve küresel sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bugün Amerika, %5 nüfusu ile dünya katı atıklarının %50'sini üretmektedir. Tüm dünya ülkeleri Amerikan tipi yaşam özlemi ile tüketim toplumu olmaya doğru yönlendirilmektedir. Yerküre biraz çekiştirilip genişletilebilse, doğa özelleştirilebilse, rüzgar satın alınsa ve istenildiği zaman, belli bir hız ve yönde estirilebilseydi 6 milyar insanın Amerikan tipi yaşam sürdürmesi mümkün olabilirdi.

İnsanlar doğaya hükmettiklerini, değiştirdiklerini, sonuç olarak da doğayı gerektiğinde koruyabileceklerini zannetmektedirler. Doğal çevre, doğal çevreye uyumlu davranıldığı sürece, kendi içinde yaşayan canlılara katlanabilmektedir. Doğal çevrenin dinamizmini kavramak ve gelecekteki durumunu öngörebilmek, beyin gibi bir araca sahip olan insanoğlunun yapabileceği işler arasındadır. İnsan neslinin, diğer gezegenler keşfedilse de, yeryüzündeki atmosfer içinde yaşamak üzere evrimleştiğini unutmamamız gerekmektedir.

Serbest piyasada iş yapan kişi ve kuruluşlar, piyasada egemen değer yargıları, varolan ekonomik işleyiş kuralları ve doğal çıkar ilişkileri

nedeniyle, yeni teknolojilere karşı eski teknolojileri savunmakta ve yeni teknolojilerin pazarda pay almasına karşı direnmektedirler. Öte yandan tüm dünyada yürütülen araştırma ve geliştirme çalışmaları eski teknolojilerin yarattığı sorunların olumsuzluklarını yok eden, çözen yeni teknolojilerin prototiplerini ortaya çıkartmaktadır.

Fosil yakıtların Kaliforniya, Amerika'da kent içi ulaşımında ve Londra, İngiltere'de konutların ısıtılması sırasında yol açtığı ölüm ve hastalıklar bu ülkelerin kamu iradesini önlemler almaya zorlamıştır. Bugün Kaliforniya'da kent içi ulaşımında belli bir program dahilinde iki binli yıllarda sıfır emisyonlu taşıtlara geçiş süreci yaşanmaktadır. İngiltere'de ise Fosil Dışı Yakıt Zorunluluğu programı ile fosil yakıtların dışındaki yakıtları kullanan teknolojilerin tesisi teşvik edilip desteklenmektedir. Bu kamu girişimleri, fosil yakıtları kullanan teknolojileri pazarlayan kişi ve kuruluşların temsilcilerinin direnciyle karşılaşmaktadır.

Petrol, doğal gaz, kömür, uranyum ve bunları yakıt olarak kullanan teknolojilere yatırım yapmış özel firmaların, mevcut düzeni ve çıkarlarını korumak amacıyla, yeni ve doğal çevrede enerji üreten teknolojilerin kullanılmasına direnmeleri doğaldır. Ancak insanların yaşamaları için elverişli koşulların ortadan kalktığı bir dünyada ekonomik kalkınmanın çok hızlı olmasının bir anlamı da yoktur.

Dünyadaki kirliliğin asıl sorumlusu olan endüstrileşmiş ülkelerin hükümetleri, küresel kısıtların farkında olan birey ve kuruluşların baskısıyla, fosi ve nükleer yakıtların yol açtığı tahribatları belirlemek, bunları azaltmak ve giderek de tamamen durdurmak amacıyla önlemler almaya zorlanmaktadır. bu uyarıları göz önüne alan örneğin Hollanda, Almanya, Amerika, Japonya, Avustralya, Kanada, Norveç gibi ülkelerin karar vericileri öncelikle üretilen enerjinin en etkin biçimde kullanımı için ulaşım, konut, sanayi ve tarım sektöründeki kullanıcıları eğitip, teşvik ve önlemlerle yönlendirmektedir. Ayrıca gelecek için stratejik planlamalar yaparak, mevcut enerji sistemini doğal

çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek bir yapıya kavuşturmanın yollarını aramaktadırlar.

Bu çabaların asıl amacı rüzgar, biyokütle, jeotermal, güneş ve diğer doğal çevrede enerji üretim teknolojilerinin mevcut enerji sistemine eklenmesi yanında eski fosil ve nükleer santrallerin bir an önce devreden çıkarılmasıdır. Yeni teknolojilere, kendi ayakları üzerinde durabilmeleri ve eski teknolojiler karşısında ezilmemeleri için, kamu kaynaklarından proje desteği verilmektedir.

Eğer Türkiye'nin diğer dünya ülkelerince saygı duyulan bir konuma gelmesi hedeflerimizden biri ise

- Küresel olarak olan bitenin farkına varmak,
- Ulusal karar verme mekanizmalarımızı geliştirip etkinleştirmek,
- Küresel karar verme mekanizmalarına ülkemizin bilgi, beklenti ve birikimlerini aktarabilmek,
- Bu amaçla ülkemizin içinde demokratik etkileşim platformlarını oluşturabilmek,
- Yerel ve ulusal değerlendirme platformlarından küresel gerçekleri uzak tutmamak,
- Yerel ve ulusal çıkarlarla küresel çıkarları karşı karşıya getirmemek durumundayız.

Bir ailede, bir mahallede, bir kasabada, bir kentte, bir ülkede ve bir gezegende yaşayan bireylerin aynı birimde yaşayan diğer bireylerin verilerini, beklentilerini ve deneyimlerini ortak değerlendirme platformlarında göz önüne almalarının o birimde ortaya çıkacak sorunların doğru olarak tanımlanmasına ve tanımlanan sorunlara uygulanabilir çözümler bulunmasına katkı sağlayacağı unutulmamalıdır. İnsan olan, birlikte oturup değerlendirmek ve taraflar için en uygun çözümü birlikte üretip uygulamaktır. Çıkarları birlikte değerlendirme ile zedelenen olanlar, silah ve para güçlerine dayanarak, diğer bireyleri kavgaya veya özelleştirmeye davet ederler. Sanırlar ki doğanın insan yaşamına koyduğu kısıtları silahları ve paraları ile ortadan kaldırılabılır.

MATEMATİK VE SONSUZ

Gerek konuşma vermeye gittiğim okullarda, gerek bana gelen okur mektuplarında, öğrenci ve öğretmenlerin matematikteki sonsuzluk kavramını pek iyi bilmediklerini gözlemledim. Örneğin,

- Sonsuz eksi 1,
- Sonsuz eksi sonsuz,
- Sonsuz bölü 2,
- Sonsuz bölü sonsuz

gibi işlemlerin yapılabileceği sanılıyor.

Bu yazıda, matematikte kullanılan sonsuzluk kavramına biraz açıklık getirmek istiyorum.

"Sonsuz" dendiğinde, genellikle, çok uzakta, taa ötede, ulaşılamayacak bir yer düşünülür. Genel olarak, "sonsuz", bir yer adımı gibi kullanılır. Bursa gibi, Balıkesir gibi, Fransa ve Almanya gibi... Bursa'yla Sonsuz arasındaki tek ayırım, Sonsuz'a hiç ulaşılamamasıdır.

Kimi zaman da, "sonsuz" dendiğinde çok büyük bir miktar akla gelir, sayılamayacak kerte büyük bir miktar. Bu ikinci anlam, "sonsuz'un matematiksel anlamına daha yakındır.

Günlük yaşamda kullanılan anlamda bir "sonsuz'un gerçekte, (doğada, evrende, uzayda...) olup olmadığı tartışma konusudur. Belki de bu anlamda "sonsuz", imgelemin bir ürünüdür. Ama bizim konumuz, sonsuzun varlığı ya da yokluğu değil, tanımı. Biraz daha açayım: "Sonsuz'un ne demek olduğunu tanımlamak başkadır, "sonsuz'un var olduğunu ya da olmadığını kanıtlamak başka. Yani, kavramın tanımıyla varlığı bambaşka sorulardır. Ben, bu yazıda daha çok "sonsuz'un matematiksel tanımıyla ilgileneceğim. Konumuz felsefe değil. Yazının sonunda, matematikte sonsuzun varlığı konusuna şöyle bir değineceğim.

Yukarda, "sonsuz" sözcüğüne günlük yaşamda verdiğimiz

anlamdan kısaca sözettim. Matematikte "sonsuz'un bambaşka bir anlamı vardır. Günlük yaşamda kullanılan "sonsuz'un tam ne demek olduğunu pek iyi bilmiyorsak da, matematikte "sonsuz" sözcüğünün kesin bir anlamı vardır.

Popüler matematik yazılarının birçoğunda, günlük yaşamda kullanılan "sonsuz" kavramının bu belirsizliğinden yararlanıp çatışkılar (paradokslar) sundum okura. Bu çatışkılar bugün artık bir çatışkı değilse de, pek yakın bir zamana dek çatışkıydılar. Çünkü matematiğin "sonsuzluk" kavramı bir yüzyıl öncesine değin pek açık seçik bilinmiyordu. Kafalarda "sonsuz" konusunda büyük bir kargaşa vardı. Kelli felli adamlar "sonsuz" konusunda birbirleriyle anlaşmıyorlar, bu yüzden birbirlerine küsüyorlardı. Kümeler kuramının gelişmesiyle birlikte, matematikte "sonsuz'un ne anlama gelmesi gerektiği anlaşıldı.

Matematikteki "sonsuz" kavramına açıklık getirilmesinin püf noktası şudur: "sonlu'nun ne demek olduğunu anlarsak, "sonsuz'un da ne demek olduğunu anlarız, çünkü "sonsuz", "sonlu'nun karşıtıdır, sonlu olmayana sonsuz deriz.

Matematikte "sonsuz" bir nitemdir (sıfattır), bir ad değildir. Nasıl "sonlu" bir nitemse, matematikte kullanılan "sonsuz" da bir nitemdir. Sonsuz, sonlunun karşıtıdır. Matematikte sonlu olmayana sonsuz denir.

Adına "sonsuz" denilen matematiksel bir nesne yoktur. Ama sonsuz matematiksel nesnelere vardır.

Nasıl "sarı", "yeşil", "uzun", "sıcak" birer nitemse, matematikteki "sonsuz" sözcüğü de bir nitemdir.

Matematikte "sonlu" diye bir nesne olmadığı gibi, "sonsuz" diye de bir nesne yoktur.

Yineliyorum: matematikte, "sonlu" ve "sonsuz" sözcükleri birer nitemdirler.

Örneğin, "sonlu sayı" terimindeki "sonlu" sözcüğü "sayı" sözcüğünü niteler. Bunun gibi, "sonsuz sayı" terimindeki "sonsuz" sözcüğü "sayı"yı niteler. (Matematik bölümünde okumamış bir okurun sonsuz sayı kavramını bildiğini sanmıyorum)

Matematikte 5 bir nesnedir. 1 de bir nesnedir. Dolayısıyla 5'ten biri çıkarabiliriz ve 4 nesnesini buluruz.

Ama "sonsuz", bir nesne olmadığından, matematikte $\infty - 1$ diye bir nesne yoktur ve $\infty - 1$ 'in yazılmaması gerekir. Bir nitemden bir nesne çıkaramayız. Bu kavram karışıklığının suçlusu öğrenciler değil. Lise öğrencilerine, bugünkü eğitim sistemimizde, "sonsuz'un tam matematiksel anlamı anlatılmaz. Bugünkü eğitim sistemimizde, din bilgisi gibi, savunma bilgisi gibi, trafik bilgisi gibi, ticaret gibi çok daha yararlı (!) dersler okutulmaktadır. Öğrenciler haftada 4 saat matematik görürlerse ne âlâ!

Eğitim sistemimizin olduğu kadar biz matematikçilerin de suçu var bu kavram karışıklığında. Matematikçiler, "sonsuz'u çoğu kez bir admış gibi kullanırlar. Örneğin; sanki sonsuz bir yer adımı gibi, "n sonsuz gittiğinde" derler. Hatta görmüşsünüzdür, limn $\rightarrow \infty$ yazarlar. Bu tümceciğe, "sonsuz" sanki bir yer adımı gibi kullanılmış. Yanlış! Matematikte "sonsuz" diye bir yer yoktur.

Asıl suçlu ∞ simgesi. Ortaöğretimde, matematiksel simgeler genellikle nesnelere için kullanılır. Boşküme bir nesnedir ve simgesi \emptyset 'dir örneğin. Oysa ∞ simgesi, bir nesnenin simgesi değildir.

Bu yüzden "n sonsuz gittiğinde" demek gerekir. Onun yerine, "n durmadan büyüdüğünde, yani her tamsayıyı bir süre sonra aştığında" demek daha doğru olur.

"n sonsuz gittiğinde" demek yerine, "n, omegya gittiğinde" de diyebiliriz. Omega bir sayıdır, ilk sonsuz sayıdır

Matematik ve Sonsuz

(bakın burada "sonsuz"u bir nitem olarak kullandım.) Omega sayısı w simgesiyle gösterilir. Omega Yunan abecesinin son harfidir. Yani bizdeki z'ye eşdüşer. Omega sayısından Matematik ve Korku adlı kitabımın Sayılar ve İmgeleme Gücü adlı yazısında biraz söz etmişim. Ve yukardaki gibi limn $\rightarrow \infty$ yazacağımıza, limn \rightarrow omega yazabiliriz. Birçok matematikçi de bu yazılımı kullanır zaten.

Matematikçiler,

Sonsuz eksi sonsuz, $\infty - \infty$

Sonsuz bölü sonsuz, ∞ / ∞

demez ve yazmazlar. Yazdıklarında da bunun ne demek olduğunu açıklamak zorundadır. ama kimi zaman, matematikçi

$\infty - 1 = \infty$

$\infty + 1 = \infty$

$\infty + \infty = \infty$

$\infty / 2 = \infty$

$2 \times \infty = \infty$

yazabilir. Burada, matematikçinin söylemek istediği,

• Sonsuz artı 1, sonsuza eşittir

• Sonsuz eksi 1, sonsuza eşittir

• Sonsuz artı sonsuz, sonsuza eşittir

eşittir

• Sonsuz bölü 2, sonsuza eşittir

• İki kere sonsuz, sonsuza eşittir

değildir. Matematikçi sırasıyla şunları söylemek istiyordur.

• Durmadan büyüyen bir değişkenden 1 çıkarırsak, elde

ettiğimiz değişken de durmadan büyür,

• Durmadan büyüyen bir değişkene 1 eklersek, elde ettiğimiz değişken de durmadan büyür.

• İki değişken durmadan büyüyorsa, o değişkenlerin toplamı da durmadan büyür.

• Durmadan büyüyen bir değişkeni ikiye bölersek, gene durmadan büyüyen bir değişken elde ederiz,

• Durmadan büyüyen bir değişkeni ikiye çarparsak, gene durmadan büyüyen bir değişken elde ederiz.

Ta eski Yunanlılardan beri, matematikçiler ve filozoflar "sonsuz" üzerine kafa yormuşlardır. Geçen yüzyılda, matematiğin sonsuzluk kavramını Alman matematikçi Cantor biçimselleştirdi. Cantor'a göre sonsuz bir sıfattır. O gün bu gün, matematikçiler "sonsuz"u ad olarak değil, sıfat olarak kullanırlar.

Matematikte sonsuz bir nesnenin varlığı konusuna gelince; Matematikte sonsuz bir nesnenin varlığı (böyle bir nesnenin varlığını kabul eden bir belit/aksiyom olmadan) kanıtlanamaz. Öte yandan matematikçiler "sonsuz" nesnelere söz edilebilir isterler. Matematikçi sonlu nesnelere baktığında, kimi zaman sonsuzu görür gibi olur, yani "sonsuz", sonlunun arasından kendini gösterir, kendini belli eder. Dolayısıyla matematikçi sonsuz

nesnelerin varlığını kanıtlayamasa da, sonsuz nesnelere söz edilebilir. Bir örnek vereyim:

0, 1, 2, 3, 4 gibi doğal sayılar sonlu matematiksel nesnelere, daha doğrusu sonlu kümelerdir. Pekiyi, ya bu doğal sayılardan oluşan nesne? Yani (0,1,2,3,4,5,6,...) nesnesi? Bu nesnenin sonsuz olduğunu (yani sonsuz tane öge içerdiğini) biliyoruz. Biliyoruz ama, matematikte böyle bir nesne var mıdır? Yani bu nesne matematikte sözünü edebileceğimiz bir küme midir?*

Bu nesnenin bir küme olduğu matematikte kanıtlanamaz. Madem varlığını kanıtlayamıyoruz ama öyle bir nesnenin bir küme olmasını istiyoruz, biz de matematikte böyle bir kümenin olduğunu varsayarsak, yani bu nesne, küme yapacak bir belirti (aksiyonu) matematiğe sokarız... Böylece, matematikte sonsuz bir küme belirir... Daha önce yoktu, bir belitle varettilik!

* Matematikte küme olmasını arzu ettiğimiz her nesneyi küme varsayarsak, matematikte bir çelişki elde ederiz. Matematik ve Doğa adlı kitabımdaki Bernard Russell'in Paradoxu yazısı bu konuyu işlemektedir.

Hasan Ali Yücel'in Eğitim ve Bilim Tarihimizdeki Yeri

Osman Bahadır

Aydınlanma kavramını çeşitli biçimlerde tanımlayabiliriz. Örneğin, aydınlanma toplumundan yurttaş toplumuna geçiştir. Ya da her türlü doymatik ve geleneksel düşüncelerin egemenliğinin, yerini aklın ve bilimin egemenliğine bırakmasıdır. Aydınlanma, kendiliğinden yaşayan insan toplumlarının doğa yasalarını kavramaya başlaması olarak da tanımlanabilir.

Aydınlanma sürecinin uzun bir evrimi vardır. Ancak bazı dönemlerde bu süreç yüksek bir hızda seyredilir. Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı 1938-1946 yılları işte böyle bir dönemdir.

Yaklaşık sekiz yıllık bakanlığı süresince, Hasan Ali Yücel, etkileri günümüze dek güçlü bir biçimde uzanan büyük kültürel dönüşümlere damgasını vurmuştur. O'nun, 500'e yakın Batı ve Doğu klasik eserlerini türkçeye kazandırmış olması, sadece bu olayı bile, gerçek bir aydınlanma öncüsü olarak tarihteki yerini alması için yeterlidir. Cumhuriyet Türkiye'sinde doğmuş olan tüm eğitimli insanlar, 60'lı yıllara kadar temel

olarak bu eserlerle düşüncelerini biçimlendirdiler. Ama Yücel'in Türkiye'nin kültürüne ve aydınlanmasına katkıları bu eserlerle sınırlı değildir. Savaş yıllarının zor koşullarında çeşitli konularda, mesleki ve edebi dergiler ve ansiklopediler o'nun öncülüğünde yayımlandı. 12 Eylül hareketiyle yok edilen üniversite özerkliği, ilk kez o'nun çabalarıyla gerçekleştirilmiştir. Köylü gençleri iş ve yaşam içinde eğitime ilkesine bağlı olarak bütün yurtta köy enstitülerinin kurulması da Tonguç'la birlikte o'nun eseridir.

Öte yandan, resim, heykelticilik, müzik gibi sanatların desteklenmesi ve teşvik edilmesi, genel olarak sanatın, halkın kültür düzeyinin yükseltilmesinde bir araç olarak görülmesi Yücel çizgisinin temel bir özelliğidir. Ankara Devlet Konservatuarı kuruluş yasası Yücel tarafından 1940'da çıkarıldı. Dilin sadeleştirilmesi, ders kitaplarının standartlaştırılması, mesleki ve teknik okulların yurt düzeyinde yaygınlaştırılması, eski eserlerin korunmasının ve müzeciliğin teşvik edilmesi o'nun diğer çalışmalarından bazılarıdır.

Hasan Ali Yücel, bir eğitim bakanı olarak bu alanlardaki öncülüğünün yanı sıra çeşitli alanlardaki 60'a yakın eserleriyle kişisel olarak da Türkiye'nin aydınlanmasına katkıda bulunmuştur. O'nun bütün eserlerinin iki temel özelliği vardır. Birincisi, gerçek yol gösterici olarak müsbet bilimi temel almak, ikincisi ise tam anlamıyla bir yurttaşlık bilinci yaratmak. 1946'da, Aydınlık düşmanı Şemsettin Sirer ve ekibinin Hasan Ali Yücel'i tasfiye etmesiyle, Türkiye, hala üstesinden gelemediği bir karanlığın içine sürüklenmiştir. Her karanlık ortamda görüldüğü gibi, burada da Hasan Ali Yücel'in hem işleri, hem de aydın kimliği karartılmak istenmiş ve bunda da ne yazık ki büyük ölçüde başarılı olunmuştur. Bu nedenle doğumunun 100.yıldönümünde Hasan Ali Yücel'i anmak, ondan ışık almış olan kuşakların, sadece vefa borcuyla sınırlı olmayan bir yurttaşlık görevidir. Genel aydınlanma mücadelemizi daha ileri noktalara götürme hedefine hizmet eden bir çabadır. Hasan Ali Yücel, 20.yüzyıl Türkiye'sinde, yüzyılın ikinci yarısını en çok etkilemiş bir birinci yarı eğitimcisidir.

